

20 ÅR SIDEN 28. NOVEMBER 1994:

Festen er i gang – kampen fortsetter!

- Jubileumsstafett i hele landet.
- Jubileumsfest og -seminar i Oslo.
- Ny jubileumsbok.
- En aktiv folkebevegelse mot EU og EØS.

Sidene 12-15, 21, 24

2014-JUBILEUM:

Se bildene fra
jubileums-
stafetten! s. 12-15

LANDSMØTE 2014:

Viktig å bevare
breidda i
Nei til EU s. 6-7

STRATEGIDEBATT:

Korleis halde
Noreg utanfor
EU og EØS? s. 4-5

**Bli
medlem
i Nei til EU!**

Send følgende SMS-melding
NEITILEU <DITT NAVN
OG POSTADRESSE> til
2090 (150,-)

2017 – et vendepunkt?

Nei til EUs strategiutvalg under ledelse av Benedikte Pryneid Hansen og med Morten Harper som sekretær har levert en formidabel rapport. Utvalget har på et kunnskapsbasert grunnlag analysert hvor EU- og EØS-motstanden står i Norge i dag, i folket, i politikken og i organisasjonslivet, og hvilken strategi som må velges for å nå organisasjonens politiske mål.

Som vi alle veit, er EU- motstanden bastant, med 70 prosent nei i folket. Om et halvt år kan vi feire tiårsjubileum for sammenhengende nei-flertall i Norge. Utvalget har en grundig gjennomgang av forutsetningene for folkets nei og advarer mot at nei-sida tar seieren for gitt. Utvalget er også tydelige på at bredden i EU-motstanden må sikres.

Situasjonen er ikke tilsvarende lys med hensyn til gjennomslag for Nei til EUs mål om å erstatte EØS med en moderne handelsavtale. Vi har en betydelig vei å gå for å få opinionen klart på vår side. I Stortinget er situasjonen begredelig: Kun ti prosent av representantene er åpne EØS-motstandere.

Fagbevegelsen pekes ut som en nøkkel for framtidig EØS-kamp. Der har det vært en veldig lovende utvikling, via Alternativ-rapporten til LO-kongressens vedtak om «EØS ut av arbeidslivet», til Transportarbeiderforbundets «Ut av EØS»-vedtak. Imidlertid slåss fagbevegelsen nå på mange måter med ryggen mot veggen for å bremse en markedsliberalistisk offensiv på bekostning av tariffavtaler, faglige rettigheter og et anstendig arbeidsliv.

Her vil de nasjonale motsetningene ofte fortrenge EØS-perspektivet. Det er den blå regjeringa som pekes ut som motstanderen.

Kravet om en folkeavstemning om EØS er et riktig og rettferdig krav. Kravet om at EU ikke skal bestemme over Norge når folket sier nei, er både begripelig og noe mange vil støtte. Derfra til aktiv EØS-motstand er det en vei å gå. Mytene om EØS-avtalens betydning for eksportindustrien og arbeidsplassene er seigliv, også innen fagrørsla. Kravet om å dokumentere et fullgodt alternativ er forståelige, ikke minst i forhold til folk som lever av å handle

**AV HEMING
OLAUSSEN**

Leder i Nei til EU
heming@neitileu.no

over landegrensene.

Nei til EU har jobba mye med dette, men kan ikke sies å ha nådd særlig bredt ut. Utvalget har hentet inn en uavhengig utredning fra Universitetet i Tromsø som konkretiserer elementene i en ny, moderne handelsavtale med EU. Dette er et spennende bidrag til debatten.

I 2017 er det både LO-kongress og stortingsvalg. Det kan være klokt, slik strategiutvalgets gjør, å fokusere på dette som mulighetenes år. Men det kreves et systematisk arbeid for å endre opinionen, endre partier og

spesielt: Vinne fagbevegelsen over til et standpunkt som både er mot EØS og for ei folkeavstemning om EØS.

Det er ikke trylleformularer som skal til, men hardt, målbevisst alliansearbeid der vi ikke skyver noen fra oss. Tvert imot må vi samle flest mulig og bredest mulig i en allianse som kan få kraft nok til å flytte den store steinen som må flyttes i dette spørsmålet: Arbeiderpartiet.

For det er stortingsflertallet som avgjør om og når vi får ei folkeavstemning, og hva den skal handle om. Enten vi liker det eller ikke.

Skal EU reddes, må EU bygges kraftig ned!

Det kravet sprenger seg fram i debatten innad i EU. Og det er ingen hvem som helst som målbærer det.

I flere tiår har den greske økonomen og samfunnsforskeren Loukas Tsoukalis med grundighet og begeistring fronta og forklart alt EU har stått for og alt EU satte seg som mål å få til. Bøkene har gitt Tsoukalis status som en av de viktigste autoritetene på dette feltet.

Med stigende uro har han i det siste skildra et EU som har «møtt veggen» på så mange måter at utsiktene er dystre: EUs krise er djup, tilliten til EU er lav, de nasjonale økonomiene er hardt ramma og store deler av den politikken som er ført, har vært skadelig.

Det er dommen over dagens EU fra Tsoukalis i et 80 siders stridsskrift «*The Unhappy State of the Union*». Det kom ut i mars og konkluderte med et kraftig varsko: Hvis EU skal reddes, må EU endres og gis en helt ny start.

Ifølge Tsoukalis er EU i ei «eksistensiell krise»: «Euroen var et fryktelig mistak, og nå betaler vi prisen.» Det som nå holder EU sammen, er først og fremst frykten for hva som vil skje hvis eurosamarbeidet bryter sammen.

EU har – ifølge Tsoukalis – havna i «en indre terrorbalanse som verken er stabil eller sikra mot uhell». Tyskland truer land i Sør-Europa med hva som vil skje hvis de ikke gjør som Tyskland vil. Regjeringer i sør truer på sin side Tyskland med å kaste korta dersom ikke Tyskland snart forstår alvor.

Disse motsetningene lå latente lenge før finanskrisa slo til i 2008, men alt ble kraftig forverra på grunn av krisa. Arbeidsløsheten nådde nivåer som «det ikke gikk an å forestille seg», og Tsoukalis ser en «tapt generasjon» av ungdom uten arbeidserfaring som et varig sluttresultat av disse kriseåra.

EU må derfor gi seg sjøl en helt ny start. Mottoet må – ifølge Tsoukalis – være: Mer integrasjon der det er nødvendig, og mer nasjonalt og lokalt ansvar overalt hvor det er mulig.

Tsoukalis ser redningen i «mer fleksibilitet og differensiering». Land utafor euroen må ha større frihet til å avvike fra utvalgte deler av fellesreglene og til å utvikle seg mer på eget grunnlag enn i dag. Land som velger å fortsette med euroen, må godta å gi fra seg styringa over statsbudsjettene sine.

Overfør makt tilbake. «Hvis EU skal skaffe seg demokratisk legitimitet, kan det ikke skje gjennom EU-parlamentet, men gjennom de nasjonale parlamentene», mener Economist. FOTO: WIKIPEDIA

AV DAG SEIERSTAD

Varamedlem til styret i Nei til EU

standpunkt@neitileu.no

Både Tsoukalis og Economist kan nå et stykke fram på veien sin mot et fortsatt liv for EU.

DAG SEIERSTAD
Standpunkt 4-2014

Kravet om å føre makt tilbake fra Brussel til de nasjonale parlamentene er krystallklart uttrykt også av ukeavisa «*Economist*», den mest trofaste forkjemperen for markedsløsninger i Europa. I en lederkommentar uka før EU-valget i mai sto det: «Hvis EU skal skaffe seg demokratisk legitimitet, kan det ikke skje gjennom EU-parlamentet, men gjennom de nasjonale parlamentene. Det må bety å gi makt tilbake til disse parlamentene der hvor det overhodet er mulig (wherever possible).»

Economist nevner spesielt at det må bety større handlefrihet over statsbudsjettene og mer nasjonal kontroll over sosialpolitikk og sysselsettingsregler.

Det må også bety at nasjonale ledere må ta ansvar for den økonomiske politikken og ikke unnskyldte seg med «at smertefulle valg påtvinges dem av onde mennesker i Brussel og Berlin».

«Det så en gang ut til at EU ubønn-

hørlig utvikla seg mot en 'stadig tettere union', og mange føderalister håpte at eurokrisa skulle føre EU enda et skritt i den retningen. Men den ødemarka som krisa etterlater seg, gjør ikke Europas forente stater til noen fristende visjon.»

«I stedet for å utvide rollen til EU sine institusjoner, ville det være bedre å styrke nasjonalstatene der legitimitetene ligger. De strategiske avgjørelsene må tas av regjeringene, ikke av EU-kommisjonen. EU-parlamentet må nedgraderes, og mer demokratisk kontroll må gis de nasjonale parlamentene. Hvis EU skal overleve, må makt føres tilbake til folket.»

Tsoukalis og Economist vil redde EU ved å endre EU på viktige måter. Men de glir utenom å drøfte den mest brutale slagsida ved EU-systemet – det at opplegget av EUs indre marked i tretti år har kasta mennesker ut i stadig hardere konkurranse om hvem som kan gi arbeidsgiverne størst profit.

I en situasjon med tretti års massearbeidsløshet har dette ført til en innbyrdes kamp mellom arbeidssøkere, lokalsamfunn og hele nasjoner om hvem som kan tilby arbeidsgivere de mest profitable lønns- og arbeidsforhold, pensjonsordninger og rettigheter i arbeidslivet.

Både Tsoukalis og Economist kan nå et stykke fram på veien sin mot et fortsatt liv for EU. Men uten et oppgjør med den stadig mer omfattende markedsliberalismen som EU har traktatfesta, vil EU-systemet bare bli et fromt ønske om et mer menneskeverdig Europa.

Viktigste kilder

- Loukas Tsoukalis: «*The Unhappy State of the Union*»
- The Economist

NEI TIL EUS STRATEGIRAPPORT:

Viktig EØS-debatt på landsmøtet

Nei til EUs strategiutval har no levert sin sluttrapport. Debatten om korleis Noreg skal kome ut av EØS-avtalen skal gå i organisasjonen fram mot landsmøtet, og vidare.

Sluttdokumentet heiter «En strategi for å holde Norge utenfor EU – og erstatte EØS med en moderne handelsavtale». Strategien for å halde Noreg utanfor EU er organisasjonen hovudsakleg samd om, men strategien mot EØS-avtalen har vakt debattlysta.

Breitt samansett utval

Benedikte Pryneid Hansen er nestleiar i Nei til EU og var leiar for strategiutvalet som leverte sluttrapporten sin i

AV SINDRE HUMBERSET

sindre.humberset@neitileu.no

slutten av august.

– Eg er svært glad for at vi fekk eit så breitt samansett strategiutval. Det har gjeve oss innsikt i korleis breidda i nei-alliansen tenkjer om utfordringane for EU- og EØS-debatten framover. Internt i utvalet har vi hatt gode diskusjonar, og det var eit omforeint framlegg som vart lagt fram av utvalet i august, seier Benedikte Pryneid Hansen.

Heile utvalet stilte seg bak strategien mot EU-medlemskap. Tre av utvalsmedlemmane valde ikkje å delta i

arbeidet med strategien mot EØS-avtalen.

– Vi har brukt tid på å få på plass faktagrunnlaget og ei felles forståing av verkelegheita. Det var viktig. Vi må vite kvar vi står før vi kan stake ut vegen vidare.

Ikkje sterke nok enno

Strategirapporten slår fast at det er langt fram til vi har eit grunnlag for å vinne kampen mot EØS-avtalen.

– Vi har sett oss eit ambisjøst politisk mål, som er mogleg og som vi ønskjer å få til. Så må vi analysere den politiske situasjonen og faktagrunnlaget. Det viser oss at vi ikkje har mange nok sterke krefter med oss enno. Då meiner eg hovudbodskapen er at vi må legge ned mykje arbeid i aktivt å bygge alliansen vidare, samtidig som vi rustar opp organisasjonen, seier Benedikte Pryneid Hansen.

– Vi ser en aukande EØS-kritikk i fagrørsla, og dei vert ein viktig alliert. Det same er nei til EØS-partia på Stortinget. Vi har ei utfordring i å få media, akademia, og fleire parti og organisasjonar til å vere med å diskutere alternativ til EØS-avtalen. Vidare er ikkje EØS-avtalen ei sak dei fleste under 40 år har eit aktivt forhold til, og det er få kvinner med i debatten om

Strategidebatt over heile landet.

Benedikte Pryneid Hansen møtte varaordfører Hartvik Hansen i Tana 2. september. EU-motstandaren Hansen tok imot stafettspinnen på vegne av Tana kommune og tok seg god tid til å diskutere saka både Nei til EU og med andre besøkande på standen.

FOTO: TORI AARSETH

EØS. Disse gruppene må med. Eg trur vegen å gå er nettverksbygging og opne diskusjonar, ikkje harde konfrontasjonar og utestenging. Då risikerer vi å miste viktige alliansepartnarar, både noverande og framtidige.

– Vi har gode erfaringar frå EU-kampen vi skal bruke, men vi må hugse at situasjonen er veldig annleis denne gongen: Nei til EU vil i utgangspunktet ha eit fleirtal av folket mot seg både i spørsmålet om EØS-avtalen og om folkerøysting. Vi må skape aktualiteten i saka sjølv, EØS er ikkje ei dagsaktuell sak for dei fleste. Og vi kjemper mot status quo, noko som hever terskelen og gjer at vi må svare på kvifor dagens situasjon ikkje er trygg og sterk nok.

Usamde EØS-motstandarar

Det har festa seg eit inntrykk av at usemja i Nei til EU om EØS-avtalen går mellom EØS-tilhengarane på den eine sida, og EØS-motstandarane på den andre. Det er ikkje lenger rett. I dag går debatten i hovudsak internt mellom EØS-motstandarar.

– Mellom oss som ønskjer å seie opp EØS-avtalen oppfattar eg at det er brei semje om at organisasjonen og alliansen må vere sterkare, og at vi får berre ein sjanse og at den må brukast rett. Så

Vi har sett oss eit ambisiøst politisk mål, som er mogleg og som vi ønskjer å få til.

BENEDIKTE PRYNEID HANSEN

Nestleiar i Nei til EU og leiar for strategiutvalet.

trur eg det er ulike meiningar om når vi skal setje i gong, og kor konfronterande vi skal vere, seier Benedikte Pryneid Hansen.

Eitt av tiltaka det er usemje om, er tidspunktet for ei underskriftskampanje for folkerøysting om EØS. Boye Ullmann, leiar av Nei til EUs faglege utval, åtvarar.

– EØS i dag er langt unna det som folket vart førespegla i 1992. EØS avgrensar og krympar den demokratiske debatten. Viktige avgjerder vert tekne i Brussel, ikkje på Stortinget eller i kommunestyra. EØS fører til sosial dumping og økonomisk kriminalitet, slår Boye Ullmann fast.

Han vil likevel ikkje ha underskriftskampanje no.

– EØS-kampen må vere konkret og noko folk kan kjenne seg igjen i. No er ikkje det rette tidspunktet for ei underskriftskampanje. Vi får ikkje tilstrekkelig bredde. Eg meiner at dette blir eit bomskot, meiner Boye Ullmann.

– Vi har hatt saka oppe i Fagleg utval to gongar. Her er forankring og attkjenning nøkkelogrep. Vanlege folk må kunne kjenne seg att i vår framstilling. Difor er opinionsbygging og atter opinionsbygging om og mot EØS det viktigaste.

– Eit vedtak om underskriftskampanje for folkerøysting vil vere ei bjørneteneste i dag. Underskriftskampanjen må kome når EØS-saka er krystallklar for folk flest.

Lære av trygg mat-kampanjen

Ivar Hellesnes var sentral i Trygg mat-kampanjen, som var ein viktig kamp for Nei til EU på slutten av nittitalet. Trygg mat-kampanjen klarte å samle stor støtte mot utvidinga av EØS-avtalen på det veterinære området. Sentralt i arbeidet var ein underskriftskampanje. Han meiner at ein underskriftskampanje kan fungere mobiliserande og samlande og at det ikkje er nødvendig med eit stort apparat for å starte underskriftskampanjen.

– For å starte trengst det ikkje all verda. Ei handfull aktivister kan starte.

Boye Ullmann

Ivar Hellesnes

Eg vil tippe at det blir ei 20–30 aktivistar som vil kaste seg over denne oppgåva. Og så vil det mangedobbelte følgje opp, med det resultatet at lokalavisene over heile landet vil ha regelmessig stoff om saka. Riksmedia vil neppe kome på denne bana med sakleg stoff før svært seint.

Hellesnes meiner det folkelege engasjementet er nøkkelen.

– For å vinne EØS-kampen treng vi ein storm av folkeleg engasjement, slik at ingen politiske parti kan halde fram med å vere avvisande og tause om saka. Kampen står især om Arbeidarpartiet, og her er LO nøkkelen. Vinn vi LO, må Arbeidarpartiet legge om kursen.

– Det må formulerast eit opprop som kan stå seg i fleire år og som famnar breidda i EØS-motstanden. Det må etablerast ei initiativtakargruppe med breidde i samfunnet, som ber folk skrive under på oppropet med krav om folkerøysting om EØS-avtalen. På basis av kjerneargumentasjonen må det verte produsert flygeblad og plakatar til bruk ved standsaksjonar og liknande.

– Aktivistar må oppmodast til å ta initiativ i kvar krok av landet med stand og underskriftsinnsamling, slår Ivar Hellesnes fast.

Positiv til underskriftskampanje

Strategiutvalet meiner også at ein underskriftskampanje er eit godt tiltak.

– Strategiutvalet har føreslått at ein underskriftskampanje kan vere eitt av fleire tiltak i arbeidet for å få ei folkerøysting om EØS-avtalen, men at det ikkje må bli eit «vere eller ikkje vere» for å nå måla våre. Ein underskriftskampanje som ledd i å vise motstanden lokalt og å aktivisere medlemmer og lokallag kan vere eit godt tiltak. Erfaringane frå jubileumsstafetten viser at vi treng eit sterkare apparat lokalt, og at det er behov for nyrekruttering. Arbeidet med å få opp kunnskapen og debatten om EØS må nyttast. Her kan vi få to gjensidig forsterkande prosesser, seier Benedikte Pryneid Hansen.

– Eit opprop med underskrifter frå foreiningar, organisasjonar, parti og tillitsvalde er eit arbeid faglege utval planlegg, og som er teke inn i strategien.

Kva må til for å vinne?

– Dette er ikkje eit arbeid Nei til EU klarer åleine, men vi har lang erfaring i å samle krefter i folkerørsla vår og det skal vi bygge vidare på. Vi må jobbe på to plan. Vi må ut og snakke med folk lokalt. Ikkje berre eigne meningsfeller, men breidda av parti og organisasjonar i neialliansen, få debatt i lokalmedia, bygge organisasjon og kunnskap, og motstanden. Og vi må bygge eit sterkare nettverk av organisasjonar, parti og tillitsvalde som støttar kravet vårt om utmelding, seier Hansen.

Les meir om strategidebatten

Du kan finne meir informasjon om strategidebatten i Nei til EU på www.neitileu.no

HEMING OLAUSSEN GÅR AV SOM LEIAR:

– Avgjerande å bevare breidda

Ein epoke er over. Heming Olaussen går av som Nei til EU-leiar etter 10 år. Viktige samarbeidsorganisasjonar rår Nei til EU til å verne om breidda i organisasjonen.

Landsmøtet i Nei til EU 29. og 30. november skal feire 20-årsjubileet for den store sigeren som heile neialliansen klarte å sikre 28. november 1994. Valnemnda og landsmøtet får ei krevjande oppgåve med både å finne ny leiar og setje saman eit breitt og godt styre som kan drive kampen vidare, og samstundes sikre at heile neialliansen føler seg velkomen. I skrivande stund er ikkje leiarkandidatane offentleg kjende, men valnemnda har fått mange gode framlegg til ny leiar.

Trygge folkerørsla

Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim er oppteken av at heile breidda av EU-motstand må med. Ho er nestleiar i Senterpartiet og har vore medlem i strategiutvalet til Nei til EU.

– Vi vann i 1994 fordi vi var ei folkerørsla. Vi klarte å forvalte breidda og fann kraft og inspirasjon i å sameine

Brita Skallerud
Nestleiar i Norges Bondelag og medlem av strategiutvalet i Nei til EU

AV SINDRE HUMBERSET

sindre.humberset@neitileu.no

grupper som kanskje ikkje var samde i andre saker. Vi må vere budde på framtidige omkampar om medlemskap, og då må vi trø til med den same gløden, det same fellesskapet. Difor meiner eg det er veldig viktig at heile breidda av EU-motstand viser seg att i leiinga av Nei til EU, seier ho.

Sikre ein brei kampanje

Odd Haldgeir Larsen er nestleiar i Fagforbundet, styremedlem i Nei til EU og har også vore medlem i strategiutvalet. – Eit Nei til EU som trur at medlemskapsdebatten er eit tilbakelagd stadium og einsidig har EØS-fokus, gjer ei historisk tabbe, seier Larsen.

– Det er heilt avgjerande at hovudkampen vår er mot EU-medlemskap. Dermed treng ein både forkjemparane og dei som er mot EØS. Her må alle vere på plass.

Han meiner dette også er rett strategi for å vinne EØS-kampen.

– Ein brei kampanje for folkerøysting er verktøyet for å få i gang EØS-debatt blant anna i fagrørsla. Det er framleis slik at om vi mislukkast med EØS-kampen, då er det berre er eitt alternativ att, og det er inn i EU. Difor er det avgjerande at EØS-kampen startar på rett tidspunkt og med rette verkemiddel.

Store konsekvensar

Odd Haldgeir Larsen átvarar landsmøtet om konsekvensane ved å stenge ute EØS-tilhengarar frå leiinga.

– Då går Nei til EU frå å vere ein brei neiallianse til å verte ein snever «ut av EØS-organisasjon». Og då er det landsmøtet som gjer det. Det er ikkje det at EØS-tilhengarane vel å gå ut. Då vert dei pressa ut.

Han meiner EØS-tilhengarane har ei viktig rolle i organisasjonen.

– Eg trur det er måten å få dei beste debattane på, og det er den einaste

Har gjort EU- og EØS-saka synleg.
Heming Olausen har gjort ein formidabel jobb med å gjere EU- og EØS-saka synleg og aktuell i den politiske debatten. No skal nye krefter ta over, og organisasjonen kan glede seg over mange gode kandidatar.

FOTO: EIVIND FORMOE

måten Nei til EU kan balansere synet sitt på. Dersom landsmøtet vel å berre ha med EØS-motstandarar i leiinga så vil det bli merka. I min organisasjon vil det bli oppfatta som ei negativ utvikling.

– Noko av problemet til Nei til EU er at det er ein liten del av fagrørsla vi påverkar. Den debatten som går i Nei til EU no slår ikkje inn veggjar i fagrørsla. Dei fleste er opptekne av andre ting. Kunnskapen om EØS er låg i fagrørsla og i folket. Det er få som set kampen mot EØS-direktiva i ein større samanheng.

Larsen rosar Nei til EU sitt faglege utval for både å arbeide effektivt mot EØS, òg for å driva godt alliansearbeid.

– Eg trur det arbeidet faglege utval held på med no, der dei viser konsekvensane ti år etter austutvidinga, er veldig viktig. Nei til EU er ein kunnskapsorganisasjon og alliansebygger. På dette området har Heming gjort ein

Odd Haldgeir Larsen

Nestleiar i Fagforbundet, styremedlem i Nei til EU. Medlem av strategiutvalet i Nei til EU

Anne Beathe Kristiansen Tvinneim

Nestleiar i Senterpartiet og medlem av strategiutvalet i Nei til EU

fenomenal jobb. Det er ingen andre som driv systematisk EU- og EØS-kritikk på den måten som Nei til EU gjer.

– Krisa i Europa har forsterka EU-motstanden i Noreg, men har ikkje auka kunnskapen om EØS eller motstanden mot EØS. Men uventa ytre hendingar kan påverke heile biletet og kan aktualisere EU- og EØS-debatten, seier han.

– Då skal Nei til EU stå klar!

Nei til EU treng fornying

– Det er klart det er viktig at Nei til EU har stor breidde, seier Brita Skallerud, nestleiar i Norges Bondelag og strategiutvalsmedlem.

– Dette er ei folkerørsle som må ta opp i seg ulike interesser og det at vi har eitt hovudmål – nemleg nei til EU. Vi treng også breidda, fordi sakene som kjem frå EU har eit stort mangfald og då treng vi folk som går inn i dei ulike problemstillingane. Det hadde ikkje

Eit Nei til EU som trur at medlemskapsdebatten er eit tilbakelagd stadium, gjer ei historisk tabbe

ODD HALDGEIR LARSEN

Nestleiar i Fagforbundet og styremedlem i Nei til EU.

vore mogleg å få eit breitt engasjement dersom organisasjonen hadde spissa seg for mykje.

– Så treng nok Nei til EU ei fornying. Det kjem til nye generasjonar som korkje har kunnskap eller engasjement for denne typar saker, seier ho.

Lang veg å gå med EØS

Brita Skallerud meiner også at det er viktig å ha med EØS-tilhengarar i ein organisasjon som er mot EØS-avtalen og som har ein medlemsmasse som i stor grad er mot EØS.

– EØS-saken må vi jobbe langsiktig med. Vi får ikkje fjerna EØS-avtalen før folk har kunnskap og engasjement i EØS-saka, og at EØS faktisk råkar meg i min kvardag. Det er ein stor jobb som må leggst ned før det er mogleg med folkerøysting og at Noreg går ut av EØS-avtalen. Så det er framleis viktig å ha med breidda.

Også Anne Beathe Kristiansen Tvinneim deler dette synet.

– For mange av oss er kampen mot EØS og mot konkrete EØS-direktiv og forordningar ei naturleg forlenging av EU-standpunktet vårt. Nei til EU kan med stort frimot arbeide med EØS-saker fordi det handlar om å avgrense EU si makt i Noreg. Samstundes er ein ting overordna alt: Alliansen mot makteliten som vil tvinge på oss medlemskap må stå fast. Det er ein balansegang, men vi klarer det om vi er rause, fleksible og held saman. Jubileumsåret er eit fint høve til å minne kvarandre om den stemninga og samhaldet vi klarte å halde fast når det røynt på.

Ho ser slett ikkje EØS-tilhengarar som eit problem i ein organisasjon som er mot EØS-avtalen.

– Nei til EU kan gjere ein viktig jobb i EØS-kampen uansett. Men det er fleire organisasjonar som skal ta jobben i kampen mot EØS. Nei til EU må finne ei rolle som lar seg foreine med å ha det høgt under taket.

EU-USA-AVTALE SKAPER DEBATT OG PROTESTER:

Retten til fortjeneste

Investorers rett til å saksøke stater for tap av fremtidig fortjeneste, kan gjøre at land lar være å vedta reguleringer for å trygge befolkningens **helse, sikkerhet og miljø**.

De hemmelige forhandlingene mellom EU og USA om en ny handels- og investeringsavtale, TTIP, skaper debatt og har utløst protester i hele Europa. Nei til EU setter TTIP på dagsorden ved å gi ut et nytt VETT-hefte og 16. september samarbeidet LO i Oslo, Attac og Nei til EU om et debattmøte om temaet.

Det svirrer av forkortelser og stammespråk i internasjonal handel, og forhandlingene om den nye handels- og investeringsavtalen mellom EU og USA er ikke noe unntak. Ved siden av avtalen selv, TTIP, er det spesielt en viktig forkortelse: ISDS. Investor-State Dispute Settlements er en ordning for tvisteløsning mellom investorer og stater, i praksis ved at investorer kan saksøke nasjonale myndigheter for redusert fremtidig fortjeneste.

Svekker standarder

Innlederne på møtet 16. september var Sam Häggglund, generalsekretær i den europeiske byggingsarbeiderføderasjonen (EFBWW) og Bjørn Ola Opsahl, leder i Ungdom mot EU.

– ISDS er et organ som multinasjonale selskaper kan benytte for å saksøke stater hvis de mener at deres fremtidige inntekter rammes av såkalte konkurransevridende eller handelshindrende reguleringer. Dette kan gjelde restriksjoner på kjøp og salg av helseskadelige varer, som tobakk, miljøkrav, forbrukerrettigheter og faglige rettigheter, sa Häggglund.

– Dagens handelsbarrierer mellom USA og EU er lave, så hva oppnår man ved å inngå denne avtalen? Man styrker storkapitalen og ivaretar kapitalens interesser, svekker miljøkrav, forbrukervern og krav til arbeidslivsstandarder og arbeidsmiljø for eksempel.

WTO-sporet står stille

Ungdom mot EU-lederen er redd for at «føre-var-prinsippet» faller bort når det gjelder miljøet. Finansreguleringer vil helt sikkert også bli svekket.

– Bakgrunnen for at EU og USA nå forhandler denne avtalen, er at WTO-sporet har stått stille det siste året på grunn av protester fra blant andre India og Brasil og mange u-land, sa Bjørn Ola Opsahl.

– En annen del av bakteppet er også at MAI-avtalen USA ønsket å inngå

Store protester mot TTIP. Folkelige protester mot avtalen i en rekke EU-land presset EU-kommisjonen til å offentliggjøre EUs forhandlingsposisjon om ISDS i sommer. Bilde fra protester i Dortmund i Tyskland.

FOTO: DÖRTHE BOXBERG/CAMPACT

med flere land på det amerikanske kontinentet ikke ble noe av. TTIP er en ny vei som går utenom de kritiske landene. TTIP skal fastsette en ny global standard for hva handel skal være; mest mulig frihandel, færrest mulig reguleringer.

– Prinsippene i ISDS har vært brukt mot utviklingsland med unnskyldningen at deres rettssystemer er svake. Nå vil ISDS bidra til å institusjonalisere multinasjonale selskapers makt til å diktere reglene for handel.

Twisteretten mellom investorer og stater ble opprinnelig etablert for å sikre at utenlandske investorer i utviklingsland uten ordnet rettsapparat skulle få kompensasjon hvis fabrikker, gruver eller eiendommer ble ekspropriert. Verken EU eller USA er rettsløse områder eller preget av manglende respekt for den private eiendomsretten. Det er derfor vanskelig å se en begrunnelse for en ISDS-ordning i TTIP.

Presset EU til å offentliggjøre

Både EU og USA har ønsket å innføre ISDS i avtalen. Etter folkelig mobilisering mot avtalen i en rekke EU-land, der blant annet

Nytt Vett

- Nei til EUs nye hefte i skriftserien VETT nr 4 2014 *Handel med høy pris*.
- Bestill eller last ned på neitileu.no.

AV MORTEN HARPER OG LILL SÆTHER

standpunkt@neitileu.no

fagforeninger, forbrukerinteresser og miljøorganisasjoner har kommet med kraftig kritikk ikke minst om en slik ordning for næringslivet, ble EU-kommisjonen presset til å offentliggjøre EUs forhandlingsposisjon om ISDS i sommer. EU-kommisjonen har også erklært at den er villig til å ta ordningen ut av avtalen, men hevder at USA insisterer på at den skal være med. Hvordan den nye EU-kommisjonen håndterer dette vil gi svar på om det er realiteter i disse lovnadene. Den nye handelsavtalen mellom EU og Canada gir ikke store forhåpninger. Her er en ISDS-ordning med i den endelige avtalen.

Formålet med ordningen er å altså å sikre investorer økonomisk kompensasjon for endringer i virksomhetens rammevilkår. Det betyr at selskaper kan angripe helsepolitikk, miljøvern, finansregulering eller andre reguleringer de mener undergraver deres rettigheter som investorer. Krav om store erstatningsbeløp kan selvsagt virke avskrekkende for nasjonale myndigheter mot å gjøre visse reguleringer.

Sosial dumping. Roar Eilertsen fra kunnskapssenteret De Facto skal legge fram den nye rapporten om konsekvensene av EUs østutvidelse for det norske arbeidsmarkedet. FOTO: SINDRE HUMBERSET

Sosial dumping knytta til arbeidsvandring er en utfordring i alle land i EU og EØS

BOYE ULLMANN

Leder i Nei til EUs faglige utvalg

Viktige direktivkamper

Kampen mot sosial dumping har blant annet vært konkretisert i kampanjer mot viktige EU- og EØS-direktiv.

– Sosial dumping knytta til arbeidsvandring er en utfordring i alle land i EU/EØS. Parallelt har viktige politikkområder i EU vært omstridt. EUs tjenstedirektiv i 2004 utløste store protester i EU. EU domstolen avsa fire omstridte dommer («Laval-kvartetten») i 2007/2008. Seinere i 2008 kom EUs vikarbyrådirektiv, som utløste store protester i Norge. Fagbevegelsen fikk «likebehandlingsprinsippet» som i praksis er komplisert å håndtere. Nå foreligger et nytt håndhevingsdirektiv, som også er omstridt. Direktivet skal tolke EUs utstasjoningsdirektiv. Konsekvensen er at nå skal alle nasjonale tiltak mot sosial dumping godkjennes av EU-kommisjonen, sier Ullmann.

Kamp mot sosial dumping

NHO og Bondevik II-regjeringa ville i utgangspunktet ikke iverksette noen tiltak mot sosial dumping før østutvidelsen med 10 nye land i EU 1. mai 2004.

– I flere bransjer, som bygg og anlegg, grønn sektor og verkstedindustrien, ante mange at sosial dumping kom til å bre seg etter 2004. LO krevde allmenngjøring på sju petrokjemiske anlegg i 2002. I dag er bygg, industri-, og renholdsoverenskomsten samt grønn sektor allmenngjort.

– Den rød-grønne regjeringa reverserte Bondevik II-regjeringas negative endringer av arbeidsmiljøloven (AML) i 2005. Etter mange avsløringer om sosial dumping, kom den rød-grønne regjeringa med tre handlingsplaner for å motvirke sosial dumping. I kjølvannet av sosial dumping ser vi omfattende økonomisk kriminalitet. Et faktum som både politi og skattemyndigheter har erkjent ti år etter østutvidelsen.

Og nå er arbeidsmiljøloven igjen under press fra Høyre- og Frp-regjeringen.

NY DE FACTO-RAPPORT:

Hvordan står det til i arbeidslivet?

En ny utredning fra De Facto skal vise konsekvensene av EUs **utvidelse østover** for det norske arbeidslivet.

– **F**aglig utvalg i Nei til EU har samlet inn penger fra ulike forbund, fagforeninger, LO-avdelinger og klubber i og utenfor LO for en utredning foretatt av De Facto med tittelen «Norsk arbeidsmarked 10 år etter østutvidelsen», sier Boye Ullmann, leder i Nei til EUs faglige utvalg.

Behov for mer informasjon

I disse ti årene har det norske arbeidslivet endret seg fundamentalt.

– Det er et stort behov for å oppsummere situasjonen for norsk arbeidsliv etter EUs østutvidelse.

Ny rapport

«Norsk arbeidsmarked 10 år etter østutvidelsen» Utarbeidet av De Facto – kunnskapssenter for fagbevegelsen. Kommer oktober 2014. Roar Eilertsen, daglig leder i de Facto, presenterer rapporten på Nei til EUs råds-møte 11. oktober.

Hvordan står det egentlig til i ulike bransjer? Hvordan påvirker EØS-avtalen norsk arbeidsliv? Hvordan påvirker EU-lovgivning, EFTA-domstol og ESA norsk arbeidsliv og den norske modellen?

Faglig utvalg mener EØS-avtalen gjør det vanskeligere å innføre tiltak mot sosial dumping.

– Vi ser at EØS blir en drivkraft for å bygge ned og privatisere viktig nasjonal infrastruktur innen samferdssektoren. ESA blir ofte et virkemiddel for arbeidsgiverne for å trumfe nasjonal politikk og lovgivning, sier Ullmann.

Kamp for rettigheter. 1. mai-tog i Sevilla i regi av CCOO. Arbeidstakerne betaler for konsekvensene av en krise de ikke har skapt, sier Paula Guisande Boronat fra organisasjonen.

FOTO: MARTA CABALLERO LOBATÓN/FLICKR

SPANSK FAGBEVEGELSE KJEMPER MOT KUTTPOLITIKKEN:

– EU må endres dramatisk

– For at Spania skal komme ut av krisen trenger vi dyptgripende endringer og en politikk som setter folket først, sier **Paula Guisande Boronat** fra den spanske fagorganisasjonen Comisiones Obreras (CCOO).

I Spania og i mange andre vestlige land bidrar krisebudsjett og såkalte strukturelle reformer til økende ulikhet og veldig høy arbeidsløshet. Økonomiske interesser er viktigere enn sosiale behov i befolkningen. Krisen brukes som en unnskyldning for å innføre mer og mer nyliberal politikk, mer privatisering, deregulering og kutt i arbeidstakernes og fagforeningenes rettigheter, sier Boronat.

Høy arbeidsledighet

Ungdom, kvinner og innvandrere er grupper som rammes spesielt hardt av lavere lønninger og arbeidsledigheten som nå ligger godt over det vanlige, nemlig 25,3 prosent (mars 14). Kommende generasjoners fremtid er truet av den veldig høye ungdomsarbeidsledigheten på 53,9 prosent (1. kv. 2014).

– Det er ikke bare en klisje når vi

Paula Guisande Boronat

snakker om en tapt generasjon. Høyt kvalifisert arbeidskraft forlater Spania på utkikk etter arbeidsmuligheter andre steder. Arbeidstakerne betaler for konsekvensene av en krise de ikke har skapt, sier Paula Guisande Boronat.

Skylder på EU

– Styresmaktene ønsker ikke engang å diskutere alternativer til dagens politikk, men skylder på EU når de innfører upopulære reformer. Og det er selvfølgelig riktig at Spanias medlemskap i EU bidrar til at det er veldig lite handlingsrom, sier hun.

Når det gjelder EU, euroen og EU-medlemskapet fortalte Paula Guisande Boronat at det var mer debatt for et par år siden. Og da euroen ble innført, var det mye debatt fordi prisene på det aller meste gikk opp, og det ble stigende inflasjon. Men den debatten stilnet, og vanlig spansk er nå så

AV LILL FANNY SÆTHER

Faglig sekretær Nei til EU

vant til euroen og EU-medlemskapet at de ikke umiddelbart ser sammenhengen til krisen.

– Men vi ser at EUs popularitet i befolkningen har sunket med 32 prosent i løpet av de siste fire årene. Spanjolenes deltakelse i valget på nytt EU-parlament (43,8 prosent) i mai viste også at folk har liten interesse for og føler liten tilknytning til EU.

– De konservative partiene i Spania er egentlig ikke interessert i å diskutere EU-medlemskapet. På den politiske venstresiden og i deler av media er det imidlertid fortsatt mye debatt; om hva Spania og EU bør og ikke bør gjøre for å løse den økonomiske krisen og hvorvidt de innførte krisetiltakene er rette medisiner. Det er også debatt om euroen. Mye av argumentasjonen til de som vil beholde den går på at det blir verre om de går ut av euro-samarbeidet.

Så noen reell EU-motstand er det ikke, og at Spania går ut av euroen eller EU, for den del, tror ikke Boronat er realistisk. I alle fall på kort sikt.

EU må endres dramatisk

Paula Guisande Boronat tviler på om EU i framtida vil akseptere en politikk som de ikke aksepterer i dag. Da må EU endres dramatisk.

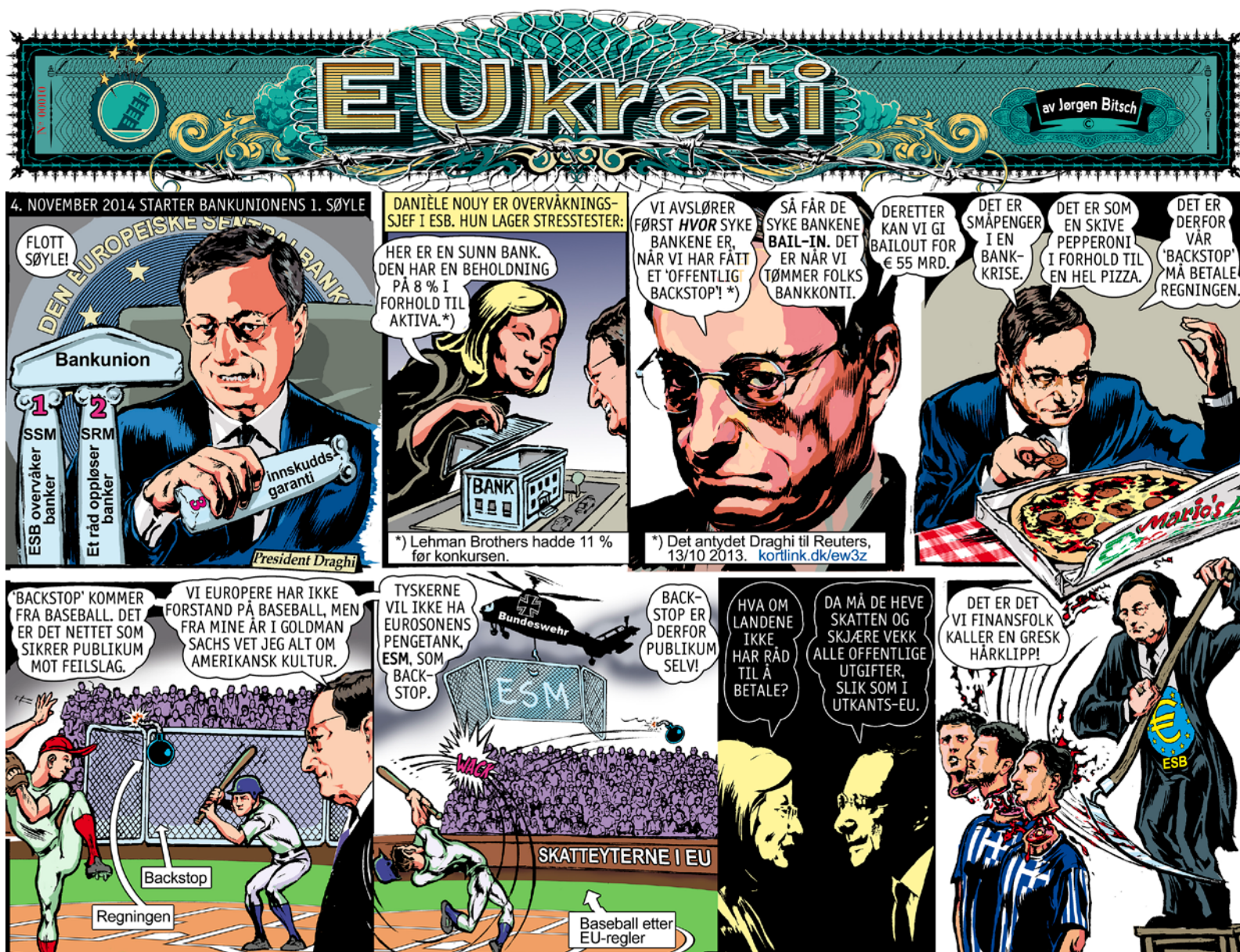
– Vi ser jo at reformer i den økonomiske politikken innføres veldig raskt, men sosiale reformer og sikring av demokratiske rettigheter tar mye lengre tid, hvis de kommer i det hele tatt. Demokratiet diskuteres heftig i Spania og settes i sammenheng med EU-apparatet, hvor for eksempel kommisjonen ikke er valgt. Hvis EUs politikk ikke endres, må Spania gå ut av unionen, men da må nok de fleste av dagens EU-land gjøre det samme, sier hun.

EU-parlamentsvalget

Fagbevegelsen var aktiv i forbindelse med valget til EU-parlamentet og jobbet for å få partier inn i parlamentet som er fagforeningsvennlige og ønsker trygge og stabile arbeidsforhold. Og det kan se ut som om disse partiene gjorde det bra i Spania. Av Spanias 54 seter i parlamentet fikk partier som går inn i Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats, 14 seter. Partier som tilhører European United Left/Nordic Green Left fikk 11 seter og partier som går inn i The Greens/European Free Alliance, fikk fire seter.

Boronat håper på et bedre samarbeid i den europeiske fagbevegelsen.

– Det behøves «et nytt Euro-LO» med en annen politikk som blant annet må være skarpere og mer kritisk. Samtidig må Euro-LO jobbe mye mer for å oppnå avtaler som også inneholder en såkalt «Social Contract», noe som det i alle fall hittil har vært vanskelig å få gehør for.

EØS-MYTE KNUST:

EØS-avtalen omfatter bare 10 prosent av EU-lovene

Et tema som stadig dukker opp i debatten omkring Norge og EU er i hvilken grad Norge allerede er forpliktet av EUs regelverk.

– EØS-avtalen knytter Norge til EUs indre marked. Mesteparten av det regelverket EU vedtar ligger likevel utenfor EØS, sier Morten Harper, utredningsleder i Nei til EU. Han har gjort en kvantitativ analyse av hvor mange lover EU vedtar hvert år og hvor stor del av dem som kommer som til Norge gjennom EØS-avtalen.

– EU er både et indre marked og en politisk og økonomisk union. EØS knytter Norge til det indre markedet, mens vi beholder uavhengigheten fra det meste av unionen, sier Harper, som har publisert funnene sine i Nei til EUs Faktaark 5/2014.

EU og EØS år for år

EU vedtar hvert år omtrent ti ganger så mange lover som det Norge innfø-

Utredningsleder
Morten Harper

EØS-andelen

Ny lovgivning vedtatt i EU (hele kaken) og EØS (kakestykket) i perioden 2000-2013.

KILDER: EUR LEX OG EFTAS ÅRSRAPPORTER

rer gjennom EØS-avtalen. I perioden 2000-2013 (01.01.2000 - 31.12.2013) ble totalt 4724 rettsakter tatt inn i EØS-avtalen. EU vedtok samtidig 52 183 direktiver, forordninger og andre lovreguleringer. Bare 9,05 prosent av de nye EU-lovene ble altså tatt inn i EØS-avtalen.

– Tallene fremkommer av en gjennomgang av EFTA-sekretariatets årsrapporter for perioden og søk i EUs lovdatabase EUR Lex. Denne sammenligningen sier ingenting om omfanget av de enkelte rettsaktene, men viser tydelig at EØS-avtalen er atskillig mer avgrenset enn et EU-medlemskap, sier Morten Harper.

– De siste årene har antallet lover som tas inn i EØS hatt en viss økning. I perioden 2010-13 vedtok EU 14 117 lover og avtaler, mens det i EØS ble inntatt 1 605 lover – altså 11,37 prosent.

Myter om EØS og miljø

Nikolai Astrup hevder i Klassekampen

9. september at «70 og 80 prosent av miljølovgivningen i Norge har opprinnelse i EU», som svar på Nei til EUs dokumentasjon av at under ti prosent av de lovene EU hvert år vedtar blir innført i Norge gjennom EØS-avtalen.

– Det er oppsiktsvekkende at Høyres parlamentariske nestleder fortsatt bruker dette luftige anslaget, som ikke bare er udokumentert, men også trukket tilbake av norske miljømyndigheter, sier Harper.

– Astrup er langt fra den første som hevder at 70, 80 eller til og med 90 prosent av miljøpolitikken kommer fra EU. Europabevegelsen og Europeisk Ungdom har ivrig brukt disse tallene. Men allerede for fem år siden innrømmet Miljøverndepartementet at en så høy EØS-andel ikke har vitenskapelig grunnlag, sier Morten Harper, og legger til at tallprosenten ble trukket tilbake fra departementets nettsider og i andre presentasjoner.

NEI TIL EUS JUBILEUMSSTAFETT:

På kryss og tvers i hele Norges land

1.

2.

1 Nordkapp 4. september 2014.

2 Kake 1. Nei til EU-kake på Dombås, utenfor Frichs Kafeteria 18. september.

3 Koppang i Stor-Elvdal 6. september. Karl-Sverre Holdal, organisasjonskonsulent i Nei til EU, overrekker stafettpinne til Sigmund Vestad i Stor-Elvdal kommune.

4 Varaordfører i Alta, Ronny Berg, får stafettpinne av Benedikte Pryneid Hansen 6. september.

5 Kake 2. «Bursdagsskake» i Nærøy 18. juni.

6 Varaordfører Laura Kvamme i Sogndal fekk stafettpinne 28. juni, med Bøyabreen i Fjærland i bakgrunnen.

7 Askøybandet Per Bergs spilte på Nei til EU-pub i Bergen 3. august.

8 Nestleder i Alvdal Bondelag, Kristian Lopes, fikk overrakt stafettpinne med sitt politiske budskap 1. september.

9 Pål Trautmann Olerud på stand på Voss 4. august.

10 Kake 3. På Bryne 8. august serverte standen flott Norges-kake.

11 Kake 4. 9. september ble det invitert til jubileumsfest i gågata i Tromsø med stafettens hittil fineste kake. Det synest i alle fall deltakerne.

12 Stafettoppstart i Trondheim 11. juni. Kato Nykvist frå avisa Nationen fotograferer Heming Olaussen og stafettbilen i sommerregnet i Trondheim.

13 Heming Olaussen overleverte stafettpinne til ordfører Ola Røtvei i Oppdal 12. juni.

3.

5.

6.

4.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

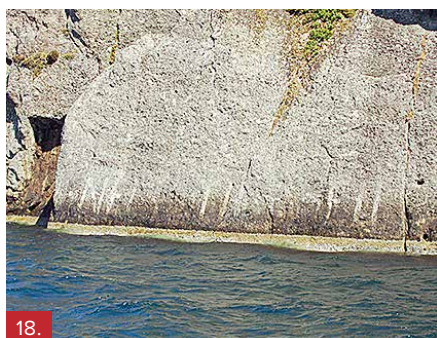
15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

14. Kake 5. Trude Koksвик Nilsen overrekkjer kake og politisk budskap til Britt Helen Olsen frå Moskenes, 18. september

15. Flott stand i regnværet på Oppdal 12. juni.

16. Stand på Torgallmenningen i Bergen 2. august. Foruten Karl-Sverre Holdal frå Nei til EU sentralt, deltok fylkesleder Hildur Straume, Maria Halvorsen og Henrik Hjelle frå lokallaget i Bergen, og Inge Abrahamsen frå lokallaget i Askøy.

17. Typisk pakke som ble overlevert til ordførere under stafetten. En Nei til EU-pose med stafettpinne med politisk budskap, et krus, en pennholder og litt lesestoff.

18. Solund Nei til EU har lenge ønskt å måle oppatt merka i leia i Ytre Steinsund.

19. Kari-Ann Søreide frå Sogn og Fjordane Nei til EU diskuterer kursen med skipper Andreas Gåsvær.

20. Hildegunn Gjengedal frå Nei til EU-styret beundrar aktivistane som målar oppatt merket. Redningsvestar var sjølvsaugt på.

21. Merket er klart for 20 år til i leia, der Hurtigruta passerer to gongar dagleg. Til venstre Ingrid Marie Sylte Isachsen.

22. Kake 6. Kake til standen på Leknes 18. september.

23. Melhus 13. juni. Stafettpinne ble overlevert til ordfører Jorid Jagtøien frå Senterpartiet.

24. Fylkesleiar Svein Tennes overrekkjer stafettpinne til Vågan-politikar Gunnar Aarstein 17. september.

25. Melding til de høyer maktar: «Nei til EU reiser Norge rundt på 100 dagar».

26. Fylkesleder Hildur Straume overleverte stafettpinne til varaordfører i Voss kommune, Sigbjørn Hauge 4. august.

27. Jubileumskake Sørreisa 11. september.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

PUBLIKASJONER FRA NEI TIL EU

Hvor går EU? – 225,- (medlemspris)

Eurokrisen har spisset motsetningene i EU. Får vi Euroens forente stater eller kan utviklingen snus til et nasjonenes Europa? Nei til EUs årbok 2014 beskriver de viktige utviklingstrekkene og konfliktlinjene i EU, og går inn i debatten om alternativene til dagens union.

Boken drøfter hva dette betyr for Norge og vår egen debatt om EU og EØS. Den inneholder også Dag Seierstads årskavalkade. 128 sider.

Handel med høy pris – 50,-

TTIP – Transatlantisk handels- og investeringspartnerskap. Det er det kryptiske navnet på avtalen EU og USA nå forhandler om. Usikre kalkyler for økonomisk vekst brukes for å begrunne behovet for den. Omkostningene for forbrukerbeskyttelsen, arbeidsforhold, miljøvernet og demokratiet er mer håndfaste.

Nei til EUs skriftserie VETT nr 4 2014 undersøker kostnadene ved en ny handelsavtale mellom USA og EU, og hva TTIP-avtalen kan bety for Norge. Heftet belyser også den foreslåtte TISA-avtalen om internasjonal handel med tjenester. 64 sider.

Truer EU velferdsstaten? – 50,-

Nei til EUs skriftserie VETT nr 3 2014 undersøker hva EØS-avtalen betyr for den norske velferdsmodellen. Tåler velferdsordningene uregulert arbeidsinnvandring og universelle trygderettigheter? Truer EØS-reglene om sykehusbehandling i utlandet sunn

styring av helsevesenet? Heftet går også inn i den britiske debatten om «welfare tourism» og striden om den danske barnestrygden. 64 sider.

Ferske faktaark

- 4-2014: Differensiert arbeidsgiveravgift
- 3-2014: Anskaffelsesdirektiv
- 2-2014: Tollvern og handelfrihet

Nye arbeidsnotat

- 3-2014: Unionsmotstanden i EU
- 2-2014: En strategi for å få sagt om EØS-avtalen
- 1-2014: Folkeavstemning om EØS-avtalen

EØS uthuler Grunnloven

Løpeseddel om hvordan EØS-avtalen gir EU makt i Norge, på tvers av Grunnlovens vern om demokrati og selvstyre.

EØS uthuler Grunnloven

Last ned fra Nei til EUs nettsider:
www.neitileu.no/kunnskapsbank

31.

33.

35.

38.

40.

28. Bergset i Rendalen. Rigmor Tollan, nestleder i Hedmark Nei til EU, overrekker stafettpinnen til ordfører i Rendalen kommune, Nordvald Lillevold, Ap, 4. september.

29. Kjerstin Lundgård, Ap, leder for oppvekstkomiteen i Ringsaker kommune mottar stafettpinnen av Ludvig Bjerke-Narud, styremedlem i Hedmark Nei til EU 5. september.

30. Heming Olausen overlever stafettpinne til ordfører Erling Lenvik i Midtre Gauldal kommune 12. juni.

31. Stafettbil Sør-Norge. Toyota Hi-Ace 2003 med 600 000 km på klokka.

32. Stafettbil Nord-Norge. Laika X640R bobil

33. Kautokeino 30. august. Svein Lund viser fram gamle utgaver av Standpunkt på samisk og norsk.

34. Ordfører i Flekkefjord kommune, Jan Sigbjørnsen mottok stafettpinnen fra leder i Vest-Agder Nei til EU, Magnar Nomedal.

35. Heming Olausen på stand på kjøpesenteret på Melhus 13. juni.

36. Standbukk laget av Jon Bolme til torgdagen i Rindal 5. juli.

37. På stand i Brumunddal med sang og musikk, 5. september.

38. Flakstad var kommunen med høyest nei prosent i 1994, hele 93,7 %. Stafettbilen besøkte kommunen 18. september.

39. Påtroppende ordfører Lilly Gunn Nyheim i Surnadal tar imot stafettpinnen fra Jon Bolme 21. juni.

40. Olaf Gjedrem overrekker stafettpinnen til ordføreren i Birkenes, Arild Windsland (H) 17. august.

41. Bengt Stabrun Johansen overrekker stafettpinnen til ordfører i Karasjok kommune, Anne Toril Eriksen Balto 30. august.

32.

34.

36.

37.

39.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

42. Første stafettpinneoverrekking. Heming Olausen overrakte stafettpinnen til ordfører Rita Ottervik i Trondheim 11. juni.

43. Hesteskyssen på Grashamdagen på Tveide i Birkenes kommune 17. august. Hesten var en levende reklame for Nei til EU.

44. Ordfører Torgeir Dahl (H) i Molde fikk stafettpinne 24. juni.

45. Benedikte Pryneid Hansen i Kristen Nygaardsgate i Kirkenes 2. september.

46. Lokallagsleder i Ålesund, Svein Vinje, overrakte stafettpinnen til Ida Skylstad som kom for å kjøre jubileumbilen videre til Sogn og Fjordane 25. juni.

47. Varaordfører Hartvik Hansen i Tana fikk stafettpinnen 2. september.

48. Dei nysteikte lappane var populære då stafetten stod på stand i Høyanger 30. juni.

49. Varaordfører i Tolga, Odd Arne Skjæret mottar stafettpinnen av Rigmor Tollan i Hedmark Nei til EU 2. september.

50. På dei mange ferjeturane kom den vakre takdekoren til sin rett.

51. Utdeling av stafettpinnen til representanter for Odda, Ullensvang og Jondal kommune 5. august.

52. Ordfører Per Kristian Øyen (Ap) i Kristiansund mottok stafettpinne fra varamedlem i styret i Nei til EU, Ann Ørjebu 23. juni.

53. Arendalsuka 14. august. Leder i Nei til EU, Heming Olausen holdt appell på utescenen og der fikk varaordfører Anders Kylland (Frp) overrakt stafettpinne.

54. Tromsø 8.-9. september. Varaordfører Anni Skogmann fra Frp tok i mot stafettpinne fra leder i Ungdom mot EU, Bjørn Ola Opsahl.

55. Stadig nye fylker.

FOTO: NEI TIL EUS STAFETTDeltakere

50.

51.

52.

53.

54.

55.

OVERGANG TIL EIT BEREKRAFTIG SAMFUNN:

La oss starte med å gå ut av EU

For å oppnå verkeleg berekraft må miljøørsla kjempe for at Storbritannia blir uavhengig av eit ideologisk låst EU, skriv

David Acunzo.

Eger ein tilhengar av politisk økologi. Eg meiner ein kontrollert overgang til eit berekraftig økonomisk regime er naudsynt for å unngå ein ukontrollert global nedgang, om ikkje kollaps. Vi treng ein drastisk reduksjon i miljøpåverknaden av aktivitetane våre, noko som vil krevje meir nøkterne forbruksmønster, eit skifte bort frå fossil energi, ei nedskalering av distribusjonsnett (altså ei de-globalisering), meir attbruk og attvinning og ei stabilisering av folketalet i verda. Trass i dette er det berre svært lite endring å sjå på det nasjonale eller internasjonale nivået.

Ettersom strenge reguleringar er naudsynte for at endringa skal skje, kan ikkje det gjeldande rammeverket av globaliserte frie marknader gjennomføre dei naudsynte endringane. Tvert imot er profitt og vekst hovudmåla, noko som fører til større miljømessige konsekvensar og forureining. Vi treng difor nye ideologiske paradigme bak organiseringa av, og måla for, samfunnet vårt.

Udemokratisk og bakstreversk

EU har eit progressivt omdøme i dei fleste europeiske land, inklusiv Storbritannia. Men det er viktig å hugse at EU først og fremst handlar om å skape frie marknader og auke produktiviteten, heller enn å skape sosial velferd og eit meir miljøvenleg samfunn.

Produktivitet og globalisering er nedfelt i Lisboa-traktaten. Til dømes hindrar artikkane 32 og 63 i traktaten medlemslanda frå å verne sin eigen heimeproduksjon mot konkurranse frå tredjeland, der sosiale og miljømessige standardar er lågare og difor har lågare produksjonskostnader. Artiklane oppmuntrar også til store avstandar mellom staden der eit produkt er produsert og staden der det blir brukt. I artikkel 39 om landbruk og fiskeri er ikkje målsetninga å produsere mat med

AV DAVID ACUNZO

David Acunzo har ei PhD-grad frå Universitetet i Edinburgh og ei grad i Environmental Management and Engineering frå ISIGE Mines ParisTech og Universitetet i Tsinghua. Acunzo vil takke Jocelyn Timperley for kommentarar og rettingar til artikkelen.

EU er det det er, og det kan ikkje verte omskapt: Take it or leave it.**DAVID ACUNZO**

Kommentar i Standpunkt 4-2014

så lite skade på miljøet som mogleg, eller sørge for høg kvalitet på produktet. Målsetninga er i staden å «auke landbruksproduksjonen» ved å «fremje tekniske framsteg» og optimere «produksjonsfaktorane, spesielt arbeidskraft». I tillegg bør ein merke seg at EU-borgarane har svært lite – om noko – kontroll over politikken, nye traktatar eller utvidingar som EU ønskjer å få til.

Nokre vil innvende at ein sterkare union er naudsynt for at EU skal kunne føre ein meir progressiv politikk. Men på den andre sida er det ingenting som tyder på at den underliggende ideologien vil verte utfordra i ein framtidig traktat. Tvert i mot vil den nye Partnerskapen for transatlantisk handel og investeringar (TTIP) gå lenger i å frigjere marknadane og gje handlefriheit til dei multinasjonale selskapa. Forhandlingane om TTIP-avtalen føregår no i løyndom mellom USA og EU. TTIP-forhandlingane skaper frykt for at sosiale og miljømessige reguleringar skal verte svekte og at det skal verte umogleg å føre ein politikk i tråd med miljøforskninga. Ein sterkare union vil altså innebere å gå enda lenger i same retninga.

Andre meiner eit anna Europa er mogleg. Men dersom ei radikal endring skal kunne skje, må alle 28 med-

lemslanda vere samrøystes, på same tidspunkt, for å kunne endre traktatane. Sidan disse traktatane allereie er eit kompromiss som har kome til etter ekstremt krevjande forhandlingar, er eit «anna Europa» berre ein illusjon. Det som derimot er mogleg er å gå ut av EU, ved å nytte artikkel 50 i traktaten om Den europeiske unionen. EU er det det er, og det kan ikkje verte omskapt: Take it or leave it.

Meir liberalisme utanfor EU?

Der er sjølvsagt ein risiko for at den britiske nyliberalismen vil få ein ny framgang dersom Storbritannia går ut av EU. Storbritannia har ved fleire høve bede EU om å halde fingrane borte frå økonomien. I januar pressa Storbritannia EU-kommisjonen og fekk stoppa ei planlagd innskjerping av kontroll med fracking-aktivitet. Storbritannia var også ansvarleg for at eit direktiv for å regulere det finansielle systemet, til dømes for å hindre spekulasjon om matvareprisar, vart vatna ut.

Det er sant at EU til no har vore ei modererande kraft på den miljøfiendtelege nyliberalismen til den britiske høgresida. Men det er viktig å legge merke til at Storbritannia har hatt suksess med lobbyismen inn mot EU-systemet. Utviklinga i EU, med til dømes dei skuffande CO₂-måla og stadig meir omfattande godkjenning av genmodifiserte organismar, peikar på at den modererande krafta berre er overflatisk og ikkje vil vare.

«Det er ein høgreside-ting»

Eit problem i mange europeiske land, inklusiv Storbritannia, er at tanken om å gå ut av EU er assosiert med svært konservative eller nasjonalistiske ideologiar. Døme på slike parti er det høgrøysta UK Independence Party (UKIP) og British National Party, som begge også er klimaskeptiske. UKIP «reknar ikkje CO₂ som forureining»

Ein tidlegare versjon av artikkelen har vore publisert på www.theecologist.org 31. januar 2014. Artikkelen er omsett frå engelsk av Sindre Humberstet.

og kritiserer EU for å skiple energi-marknaden gjennom kvotehandelssystemet, subsidiar og betaling for fornybar kraft. Dei kritiserer også EU for å hindre Storbritannia i å bygge oppatt kolindustrien. Også det konservative partiet er kjende for moderat EU-skepsis og moderat klimaskepsis. Men det er fullt mogleg å skilje EU-standpunktet til partia frå klimaskepsisen. Dei er ikkje avhengige av kvarandre.

EU-uttmelding burde i staden bli sett på som ein måte for folk å vinne att kontroll over den økonomiske, sosiale og miljømessige politikken i deira eigne land, og å unngå å verte fanga i den einspora ideologien til det internasjonale oligarkiet. Som ein konsekvens så må ikkje ei potensiell folkerøysting om EU oppfattast som ein måte å uttrykke kva ein tenkjer om partiet som fremja folkerøystinga, men berre som eit høve

EUs og USAs TTIP-avtale. TTIP-forhandlingane skaper frykt for at sosiale og miljømessige reguleringar skal verte svekte og at det skal verte umogleg å føre ein politikk i tråd med miljøforskinga, skriv David Acunzo. Biletet viser protestar mot TTIP utanfor Europe House, som er EU-kommisjonen og EU-parlamentet sitt hovudkvarter i London. «Dokka» er utkledd som NHS-sjukepleiar, for å vise at TTIP vil vere ein trussel mot offentlege tenester som NHS.

FOTO: WORLD DEVELOPMENT MOVEMENT

til å opne for eit radikalt annleis samfunnsprosjekt.

Progressive anti-EU-rørslar

Det er viktig å vise at målet om å gå ut av EU ikkje nødvendigvis er eit krav om ein nyliberal, konservativ eller ytre høgre-politikk. Difor må dei progressive rørslene organisere seg for å delta i debatten. Dei bør opplyse folk om det ideologiske fengslet som EU-traktatane representerer. Dei bør legge press på moderate og venstreorienterte representantar for at dei også skal krevje folkerøysting om dei kjem til makta. Eller enda betre, dei bør organisere seg som eit politisk parti.

I Frankrike er Union Populaire Républicaine (UPR) i ferd med å få stor framgang. Det er ei moderat rørsle som krev radikale politiske endringar innanfor EU. Dei vil til dømes renasjonalisere tidlegare statsføretak, forby genmodifisert mat og favorisere lokal matproduksjon og sikre sjølvforsyninga i landet. I Storbritannia kan ein parallell vere den tverrpolitiske Campaign for an Independent Britain (CIB). På ytre venstre fløy tek no²eu campaign avstand frå den nyliberale agendaen og det demokratiske underskotet i EU-traktatane. Underleg nok er begge disse organisasjonane mykje mindre kjende enn det veldig konservative UKIP. I Aten skreiv CIB, UPR og åtte andre europeiske organisasjonar under eit felles kommuniqué 1. desember 2013. Organisasjonane samla seg om eit felles mål og slo fast at EU er eit udemokratiske regime under eit «marknadsdiktatur». Folk rundt omkring i unionen oppdagar, sakte men sikkert, at EU fører til tap av kontroll over avgjerder som vert gjeldande i deira eige land.

Å gå ut av EU vil sjølv sagt i seg sjølv ikkje vere tilstrekkeleg. Ei kontrollert dreining av økonomien i retning av berekraftig miljø vil krevje sterk politisk vilje og mykje folkeopplysning. Vi kan ikkje vere sikre på at EU-uttmelding i seg sjølv vil føre til betre svar på utfordringane i det 21. hundreåret. Men utan å gå ut av EU er det nesten sikkert ikkje noko von om eit ideologisk skifte.

SKOTTLAND SA NEI TIL SELVSTENDIGHET:

Folkeavstemning til besvær

Ryktet om nasjonalstatens død er betydelig overdrevet. Håpefulle kosmopolitter som tok for gitt at større enheter gjorde landegrenser og nasjonale styringsverktøy overflødige, har kanskje fått litt å tenke på. **Folkeavstemninger** fortsetter å ryste Europas politiske elite.

«Aldrig mera folkeröstning» («Aldri mer folkeavstemning»), het det med store bokstaver på forsida av den svenske avisa Dagens Nyheter 15. september 2003. Dagen før hadde et klart flertall av svenske velgere – til elitens store overraskelse – stemt nei til EUs økonomiske og monetære union (ØMU) i en folkeavstemning. Det er ikke tvil om at nettopp folkeavstemninger om sentrale samfunnsspørsmål i enkelte kretser oppleves som direkte smertefullt og uforutsigbart på grensen til det uakseptable. Bare spør motstanderne av skotsk selvstendighet, som etter en meget spennende valgkamp vant på målstreken i en dramatisk folkeavstemning 18. september 2014. Kampanjen i Skottland har forøvrig en hel del til felles med norske EU-debatter, viser det seg.

Øredøvende skremselspropaganda

En uke før folkeavstemningen i Skottland sto kronikken «Nå kan sekkepipa få en annen lyd» på trykk i Dagbladet. Der slo Jan Tystad, i flere tiår Dagbladets mann i London, fast følgende: «Folkeavstemningen minner mye om de to vi hadde i Norge i 1972 og 1994». Parallellene var mange, mente Tystad. «De toneangivende avisene og ledende politikerne var for medlemskap. Skremselspropagandaen var øredøvende. Folk ble advart mot å si Nei til EF, da ville alle slags ulykker ramme dem.» Det samme kunne sies om Skottland 2014, mener Tystad. «Slik er det nå i Skottland. Den britiske finansminister George Osborne fløy opp til Skottland og advarte velgerne at de ikke vil få beholde pundet hvis de stemmer for uavhengighet. Nestemann ut med advarsler var presidenten for EU, José Manuel Barroso, som uttalte at skottene ikke kan bli medlemmer av EU, hvis de velger uavhengighet.» Det siste, hevder Tystad, stemmer ikke.

AV JO STEIN MOEN

standpunkt@neitileu.no

«Påstanden er uriktig, det er medlemslandene som avgjør hvem som skal bli medlem og få tror Skottland vil bli nektet adgang».

Kronikken sto på trykk 10. september, åtte dager før folkeavstemninga. Det var noen dager før selveste dronning Elizabeth II av Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, i anledning skottenes valg med alvorlig mine uttalte at «Jeg håper folk tenker svært grundig over fremtiden», mens BBC gjenga kilder ved Buckingham Palace om at dronningen «vil bli svært lei seg» om Skottland valgte å løsrive seg. Subtile signaler fra en bekymret dronning sammen med massivt mediepress og dårlig skjulte skremsler fra multinasjonale selskaper og politikere i London og Brussel, sammen med løfter om vesentlig mer selvstyre innenfor unionen, gjorde at nei-sida gikk seirende ut av kampen. Resultatet ble 55 %-45 %. Omlag to millioner velgere stemte for å fortsette innenfor Storbritannia, mens drøyt 1,6 millioner stemte for å bryte båndene.

Progressiv patriotisme

Folkeavstemninger kjennetegnes av at sinnene kommer i kok. Det skal kåres en vinner og en taper, jo nærmere avstemningen en kommer, jo færre nyanser er det plass til. Svart eller hvitt, få, om noen gråsoner. Ved folkeavstemninga i Skottland skjedde det samme som i EU-relaterte folkeavstemninger i Skandinavia: Spørsmål om nasjonalisme og egoisme sto sentralt, ikke minst på venstresida.

I 2006 ga den britiske musikeren Billy Bragg ut boka *The Progressive Patriot: A Search For Belonging*. Bragg er kjent for sin blanding av folkemusikk, punk og protestsanger og er politisk tilhørende et sted til venstre i/for det britiske Arbeiderpartiet (Labour). Han åpner boka med et sitat av George Orwell: «Patriotisme har ingenting med konservatisme å gjøre. Det er faktisk

det motsatte av konservatisme, siden det er en kjærlighetserklæring til noe som er i konstant endring. Patriotisme er brua mellom framtida og fortida». I boka beskriver Bragg sin sterke kjærlighet til hjemlandet England, og han tar et skarpt oppgjør med høyreekstremister og «såkalte nasjonalister» i British National Party (BNP). Han argumenterer for hvor viktig identitet er, og det å være trygg på hvor man kommer fra, som han mener er en forutsetning for å akseptere andre mennesker. Dette kaller han «progressiv patriotisme».

Det rystet mange briter at nettopp Billy Bragg valgte å bli en av de mest aktive pådriverne for skotsk selvstendighet. Han framholdt idealet om progressiv patriotisme, og mente det var mye sunt anti-establishment i den skotske selvstendighetsbevegelsen. Bragg så seg lei på måten engelske medier forsøkte å framstille selvstendighetsbevegelsen i Skottland som nasjonalistisk i negativ forstand.

To dager før folkeavstemninga innledet han en artikkel i kvalitetsavisen The Guardian slik: «For meg har det mest frustrerende i debatten om skotsk selvstendighet vært den engelske venstresidas manglende evne til å se at det finnes mer enn én type nasjonalisme». Hvorpå han lekset opp for sine landsmenn at ikke alle nasjonalister på de britiske øyer var som rasistene i British National Party. Tvert imot, skrev Bragg, «I Skottland, Wales og Irland er nasjonalisme en betegnelse på kampen for økt selvstyre».

Kraftsalven ble avsluttet slik: «Støtte for skotsk selvstyre passer muligens ikke inn i tradisjonelle venstreorienterte forklaringsrammer, men er altså i tråd med lange progressive tradisjoner i britisk historie, som i hovedsak handler om ansvarliggjøring av de som sitter med makta.» Billy Bragg var direkte fortørnet og forbannet over at folk i hjemlandet plutselig insinuerte at han nærmet var rasist fordi han støttet

Mest entusiasme på jasideen.

De fleste observatører er enige om at jasideen, altså tilhengerne av uavhengighet fra Storbritannia, hadde mest entusiasme og stemning i sin kampanje. Resultatet ble likevel et klart nei til uavhengighet med 55 mot 45 prosent.

FOTO: PHYLLIS BUCHANAN

skotsk selvstendighet. Og mente det skyldtes at man ikke tok inn over seg at det reelt sett eksisterer positiv og progressiv patriotisme. Bragg er ingen erklært motstander av EU-samarbeidet, snarere tvert imot. Men man kan muligens trekke noen paralleller til norsk debatt om EU, der endel mener det å være mot EU fordi man ønsker nasjonal handlefrihet er det samme som at man er egoist og isolasjonist.

Blant norske EU-motstandere var og er det sikkert ulike syn på skotsk selvstendighet. Endel håpet trolig på et «ja», fordi man tror på mindre enheter, fordi det ville vært interessant i et geopolitisk perspektiv, det ville vært spennende å se hvordan EU forholdt seg til det, og man har generell sympati for «underdogs» som – i likhet med norsk nei-side – jobber mot sterke krefter i kampanje fram mot folkeavstemning. Mens andre, som den erklærte EU-motstanderen Per Edgar Kokkvold, tidligere generalsekretær

i Norsk Presseforbund, uttalte på TV at det ville vært en «katastrofe» om Skottland valgte å forlate Storbritannia – både for England og Skottland. Kokkvold fikk det som han ville. «Katastrofen» uteble. Selv om skuffelsen er stor, har taperne på skotsk ja-side mye å glede seg over. Som Dagbladets Einar Hagvaag nylig skrev: «Men i det store bildet, og når historien skal skrives, er hele denne valgkampen en politisk kjempeseier for Skottland og skottene. Folkeavstemninga er en historisk milepæl. Skottland har vunnet større politisk makt enn noen gang i den tre hundre år gamle unionen». Det hadde neppe skjedd om man ikke lyktes med å få en folkeavstemning.

Folkeavstemning i Katalonia?

Skotske flagg vaiet flere steder i Europa i dagene før folkeavstemningen 18. september. Ikke minst var det mange blåhvite skotske flagg å se i Barcelonas gater

Søk støtte til studieaktivitet!

Høsten er gjerne tid for studieaktivitet og skoloring av medlemmer og tillitsvalgte.

Nei til EU er medlem av vårt studieforbund, dermed er alle fylkes- og lokallag også automatisk medlemmer.

Vi vil tro at det finnes et stort potensial for kurs- og studieaktivitet i Nei til EU. Mange av heftene i Vett-serien er for eksempel velegnet til bruk i studieringer som kan meldes inn som egne kurs/studietiltak.

Dessverre er det veldig få lokallag som registrerer sin aktivitet gjennom studieforbundet.

Det har skjedd en hel del nytt innenfor vår del av voksenopplæringssektoren de siste åra:

- Søknad og rapportering kan skje helt papirløst ved at arrangøren administrerer sine kurs via et nettbasert system.
- Det er mulig å registrere kurs fra 8 timer og oppover – de åtte timene kan gjennomføres på én dag eller over så mange kvelder man vil.
- Inntil halvparten av kurset også gjennomføres uten at man trenger å møtes fysisk – for eksempel via Skype, Hangouts eller chatteprogrammer.
- Et kurs kan godkjennes selv om det bare er 2-3 deltakere som fullfører.

Tilskuddssatsene som gjelder i dag er:

- Hvert kurs får kr. 500,- i grunntilskudd.
- Har man hatt kostnader knyttet til kurset (som jo er det vanligste), får man i tillegg kr 75,- pr. time.
- Ytterligere tilskudd kan gis for å dekke ekstrakostnader når kurs må tilrettelegges særskilt for deltakere som ellers ikke ville kunnet delta.

Et 8-timers kurs kan dermed gi inntil kr 1100,- i tilskudd som går uavkortet til arrangør. Det siste betyr at et hvilket som helst lokallag i din organisasjon kan organisere studieaktivitet og få tilskuddet inn på egen konto. Det er kanskje ikke så store summer, men det kan være en ekstra impuls for et lokallag til å organisere studieaktivitet.

Organiserer man et kurs gjennom studieforbundet har arrangøren dessuten rett til gratis bruk av offentlige lokaler på visse vilkår.

Var noe av dette interessant, oppfordrer vi til at du eller lokale arrangører tar kontakt. Så kan vi sammen se på hvilke muligheter som akkurat ditt organisasjonsledd kan nyttiggjøre seg.

syv dager tidligere. 11. september 2014 var ingen hvilken som helst dag i Katalonia.

Det var 300-årsdagen for Barcelonas fall, da overlegne franske og spanske styrker etter lengre tids beleiring og terrorbombing høytok den katalanske hovedstaden i et blodbad 11. september 1714. Deretter ble Katalonia innlemmet i det vi i dag kjenner som Spania. «La diada» er Katalonias nasjonaldag, og nederlaget markeres med stadig mer massive folkelige demonstrasjoner. Under tiårene med høyreautoritært diktatur under general Franco var det ulovlig å markere dagen, og så vel Katalonias flagg som språk ble forbudt. Det er blant grunnene til at svært mange venstreorienterte katalanere ønsker mer selvstyre, og at kravet om katalansk selvstendighet står så sterkt.

Grunnet stor interesse for spansk politisk historie og fascinasjon for spenningsforholdet mellom Madrid og Barcelona, sørget jeg for å være i Barcelona på den historiske dagen. Jeg var ikke alene. Faktisk fant det som trolig er Europas største demonstrasjon gjennom tidene sted 11. september 2014. Ifølge katalanske myndigheter deltok intet mindre enn 1,8 millioner mennesker i den makeløse selvstendighetsdemonstrasjonen i byens sentrum. På slaget klokka 17.14 var byens to sentrale avenyer, Avinguda Diagonal og Gran Via de les Corts Catalanes, en strekning på mer enn 11 kilometer, full av folk. De to brede avenyene danner en «V», slik at menneskehavet utgjorde et formidabelt V-tegn, som kom klart til syne fra himmelen. Bokstaven står både for «Vota» (stem) og «Victory» (seier). Stemningen var elektrisk og umulig å sammenlikne med noen annen demonstrasjon jeg har vært vitne til eller deltatt i. Folk fra alle samfunnslag, i alle aldre, taktfast ropende «inde-penden-sia» og «Visca Catalunya». Nesten alle kledd i røde eller gule t-skjorter i sommervarmen, og organisatorene delte inn folk i uendelig lange rekker: gult-rødt-gult-rødt-gult-rødt-gult-rødt-gult. Fire røde striper på gul bakgrunn, som det katalanske flagget. Stramt regissert med nummererte seksjoner, organisatorer, tellekorps og fengende musikk over talløse høyttaleranlegg.

For oss som verdsetter folkelig engasjement og demonstrasjoner var det til å få tårer i øynene av, nær sagt uansett ens syn på Spanias enhet. Folk og familier fra hele landsdelen hadde kommet inn til Barcelona for å gi beskjed til regionale og nasjonale politikere om at de krever en snarlig folkeavstemning om selvstendighet. Midt i menneskehavet valet titusener av katalanske flagg, en god del skotske og baskiske flagg og et par EU-flagg. For de synes å være livredde for argumentet at et selvstendig Katalonia ikke

For oss som verdsetter folkelig engasjement og demonstrasjoner var det til å få tårer i øynene av, nær sagt uansett ens syn på Spanias enhet. Folk og familier hadde kommet inn til Barcelona for å gi beskjed om at de krever en snarlig folkeavstemning om selvstendighet.

JO STEIN MOEN

Standpunkt 4-2014

Jalogoen

Dette var logoen til den skotske kampanjen for uavhengighet fra Storbritannia.

får være med i EU, noe både Spanias statsminister og EU-topper mer enn indikerer. Det bor 1,6 millioner mennesker i Barcelona og 7,5 millioner i Katalonia, så det var et massivt signal om katalanske myndigheters rapporter om 1,8 millioner deltakere stemmer. I Madrid og Brussel er man mildt sagt lite begeistret. Opplosningstendenser innenfor nasjonene er en krevende øvelse. En eventuell katalansk folkeavstemning 9. november (som er den aktuelle datoen) vil være i strid med forfatningen, fastslår Spanias konservative regjeringssjef Mariano Rajoy, som nylig uttalte i parlamentet at «Alle i Europa kan se at disse prosessene er enormt negative». «Rajoy og resten av den politiske eliten i Madrid har god grunn til å være bekymret», skriver Thomas Lauritzen i den danske avisa Politiken. Den katalanske selvstendighetsbevegelsen, hvori man finner en hel del av det Billy Bragg nok vil kalle «progressiv patriotisme», synes å være på frammarsj.

Lederen for den regionale regjeringen i Katalonia, Artur Mas, mener «det er absurd å late som om man kan forhindre en slik avstemning», og føler han har vind i seilene etter den massive folkemønstringen 11. september. Selv om han og selvstendighetsbevegelsen i Katalonia utvilsomt hadde håpet på et skotsk ja uka etter, fikk de et godt argument når en folkeavstemning faktisk fant sted. Det er det samme de i første omgang krever, så vil tida vise hva katalanerne eventuelt stemmer – dersom det blir folkeavstemning. Og om politikerne i Madrid vil akseptere utfallet. Og hva EU eventuelt vil gjøre. Spørsmålene er mange.

Men at nasjonalstatens død er utvilsomt en myte. Og kanskje vil nye nasjonalstater vokse fram som følge av folkeavstemninger. Dersom det ikke blir som svenske Dagens Nyheter krevde dagen etter at folket stemte nei til ØMU i 2003; at det ikke blir flere folkeavstemninger ...

Kalender

27.9. Tromsø: EØS uthuler Grunnloven

I jubileumsåret for Grunnloven setter Nei til EU i Nord-Norge fokus på suverenitetsavståelsen til EU som stadig skjer gjennom EØS-avtalen.

7.10. Oslo: Velferds-konferansen 2014

Konferanse i regi av For Velferdsstaten. Hovedtemaene på konferansen er sentralisering av makt og muligheter, markedsretting av offentlig sektor og kampen om arbeidslivet.

25.10.-26.10. Oslo: Kvinnekonferanse 2014

Kvinneutvalet inviterer til årets kvinnekonferanse! Temaet for konferansen er sjølvråderett innfor ulike politikkområde.

30.10.-2.11. Oslo: Globaliseringskonferansen 2014

Globaliseringskonferansen arrangeres av Norges sosiale forum (NSF) som har over 55 organisasjoner i ryggen, deriblant Nei til EU. Konferansen holdes annenhvert år og i løpet konferansen holdes det en rekke stormøter, seminarer, verksteder, debatter og foredrag.

22.11. Oslo: Oslo Nei til EUs julemarked 2014!

Julemarkedskomiteen i Oslo Nei til EU avholder sitt årlige julemarked kl 11-16 i Teatersalen i BUL.

28.11. Oslo: Jubileumsseminar
20 år etter. Bidreg Norge og EU til ei bedre verd? Nei til EU skipar til jubileumsseminar i høve 20-årsjubileet for nei-sigeren i 1994 og 200-årsjubileet for Grunnlova.

28.11. Oslo: Jubileumsfest!
Det blir jubileumsfest på Sentrum Scene kl. 19. Vi inviterer alle til Oslo for å feira nei-sigeren i 1994.

29.11.-30.11. Oslo: Landsmøtet i Nei til EU 2014

Nei til EU arrangerer landsmøte, tjuve år etter nei-seieren i 1994.

Velkommen til jubileumsdag i Oslo

Fredag 28. november

Det er 20 år siden vi sa nei til norsk EU-medlemskap. Dette vil Nei til EU feire! Vi inviterer til konferanse og fest fredag 28. november i Oslo.

Jubileumskonferanse

Ingeniørenes hus, Kronprinsens gate 17 i Oslo, kl. 10.00-16.00

Vi ønsker alle velkommen til Nei til EUs jubileumskonferanse «20 år etter – bidrar Norge og EU til en bedre verden?». Konferansen er todelt. Første del har vi kalt: «Norges sjølstendige stemme – rom for mer solidaritet og miljøvern?». Andre del heter: «EU – et hinder for solidaritet og demokrati?».

Jubileumsfest – 20 år med nei!

Sentrum Scene i Oslo. Dørene åpner kl. 19 – møt presis!

Vi ser tilbake, men også framover på festen 28. november 2014. Konferansier for kvelden er Aasmund Nordstoga. Vi byr på et program med varierte kulturuttrykk, fingermat (tapas), musikk og god tid til å hilse på gamle venner og å treffe nye nei-venner.

Priser:

Fest: kr 500,- (pluss billettavgift på billettservice 40,-)

Seminar: kr 200,- (50,- ungdom/student)

Jubileumspartner: kr 1994,-

Ungdomspartner:

1 billett til festen 28. november og navn i festskrift kr 249,-.

(Kun for ungdom 18-25 år og studenter. Festen har 18 års aldersgrense)

Meld deg på til remi.moen@neitileu.no

Følg også med på www.neitileu.no

MINNEORD:

Gunnar Album

Gunnar Album er død etter en tids sykdom. Med det har miljømotstanden mot EU og kampen for bærekraftig fiskeri mistet en viktig stemme.

Album, som på begynnelsen av 1990-tallet var daglig leder i Natur og Ungdom, var en av de tidlige pådriverne for en miljøfilosofisk, økologibasert motstand mot EU. Kritikken rettet seg ikke bare mot norsk medlemskap i EU, men sto for en grunnleggende avvísning av det vekstsamfunnet som EU representerer. Album var medredaktør for boken *Supermarked eller felles framtid? EF, økokrisen og Norges valg*, utgitt i 1991, som ble et startskudd for miljødebatten om EØS og EU. Perspektivene i boken preget neisidens miljøargumentasjon mot EU.

Album var dessuten en av pådriverne bak Vega-erklæringen fra 1992, der underskriverne etter et folkemøte på den nordlandske øya samlet seg om «å opprette et arbeidsfellesskap med det mål å bevare Norges uavhengighet overfor EF.»

I 1994 var Album leder i Nordland Nei til EU.

Med base i Steigen i Nordland, ledet Album Naturvernforbundets Barentshavskontor gjennom en årrekke, og arbeidet med både nasjonal og internasjonal fiskeripolitikk. Han er også medforfatter av en fagbok om bærekraftig fiskeri i Nord-Norge.

AV MORTEN HARPER

morten.harper@neitileu.no

GJESTEKOMMENTARER FRA NEITILEU.NO:

Nei alliansen

Nesten kvar veke presenterer neitileu.no ein ny gjestekommentar, skriven av ein person frå den utvida nei alliansen. Her kan du jamvel finne kommentarar frå EU-tilhengjarar som har noko meningsfullt å melde. I denne spalta kan du lese eit kort utdrag frå nokre av dei siste kommentarane. Les heile teksten på neitileu.no

Gjesteskribent 38/2014:

Den mangfoldige EU-motstanden

Av Trygve S. Vedum, leder i Senterpartiet.

Skulle britene gjennom en folkeavstemning velge å gå ut av EU, vil dette skape en helt ny dynamikk også i den norske EU- og EØS-debatten. Britene må gjøre sitt eget valg, men det er svært vanskelig å forestille seg at de vil se på EØS som noe aktuelt alternativ dersom de setter seg ned og ser hvor udemokratisk og omfattende denne avtalen er. I en slik situasjon vil norske politikere, også de som i dag sverger til EØS-avtalen, bli tvunget til å tenke nytt og være villig til å drøfte alternativer. En regional EFTA-EØS-avtale, med Storbritannia på EFTA-siden vil kunne være et spennende alternativ i en slik situasjon. Da er det viktig å bygge allianser med de krefter i Storbritannia som ønsker en utvikling for folkestyre, miljø og solidaritet for fremtiden.

Gjesteskribent 37/2014:

EU bestemmer Erna og Sivs distriktspolitikk

Av Kjell Rønningsbakk, redaktør i kraftnytt.no

EU bestemte et par dager før påske i år å legge om EUs regionalpolitikken fra 1. juli, og ga samtidig vår regjering beskjed om at den differensierte arbeidsgiveravgiften, som vi har hatt siden begynnelsen av femtitallet, ikke lenger var lovlig. VIPS, så fjernet lydigheten den blåblå regjeringen med lyntogfarten den differensierte arbeidsgiveravgiften i Norge fra 1. juli.

Når EU med ESA som redskap ga beskjed fra Brussel om at den differensierte arbeidsgiveravgiften ikke lenger var lovlig EU-politikk, var det heller ikke lenger blåblå politikk. På kortest mulig varsel ble arbeidsgiveravgiften lagt om. Beskjeden kom i revidert nasjonalbudsjett 14. mai i år.

Gjesteskribent 36/2014:

Tre forslag til klimaboksing

Av Ola Skaalvik Elvevold, rådgiver i Naturvernforbundet og tidligere leder i Natur og Ungdom.

Norges posisjon utenfor EU gir muligheter til å bokse over egen vekt Klasse i de internasjonale klimaforhandlingene. Her er tre initiativer Norge kan ta for å utnytte handlefriheten vår, og bidra konstruktivt til en ny global klimaavtale. Vi er på full fart mot en ny kulminering i de internasjonale klimaforhandlingene. I september møtes en rekke viktige stats- og regjeringssjefer på Ban Ki-moons klimamøte i New York, blant andre USAs Obama og Kinas Xi. I desember skal verdens klimaministre spikre ferdig et utkast til en ny global klimaavtale. Og i Paris ett år seinere skal klimaavtalen som skal gjelde fra 2020 signeres, formodentlig med stor bravur.

Gjesteskribent 35/2014:

EU tek opp kampen mot prostitusjon

Av Sunniva Schultze-Florey, som har master i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen og har forska på prostitusjon ved Humboldt-Universität zu Berlin

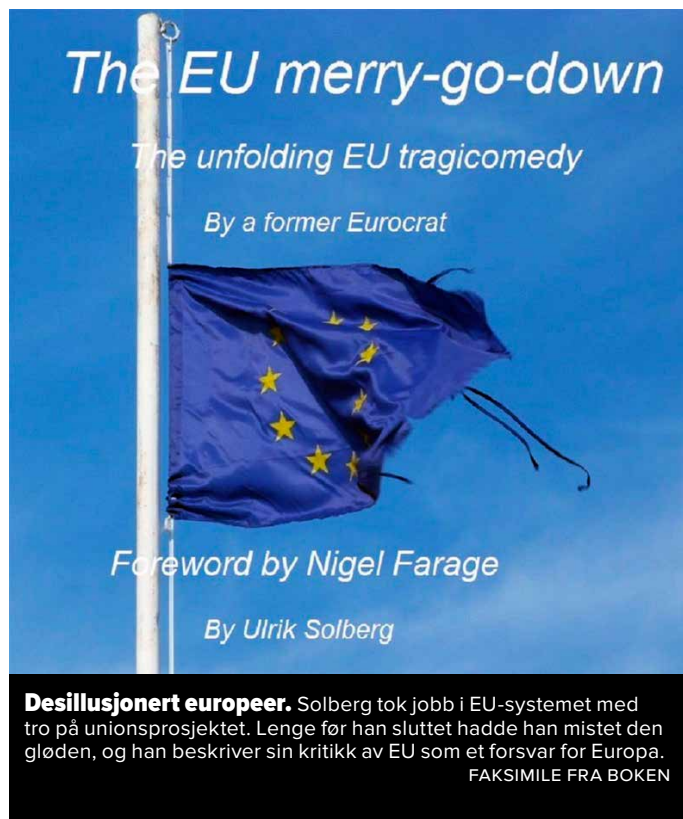
Prostitusjonsspørsmålet er i vinden for tida, ikkje berre her heime. Førre veke la Vista Analyse fram evalueringa av den norske sexkjøpslova og konkluderte med at lova fungerer etter føremålet. EU er ikkje kjend for å gå i spissen for kvinnerettar, men når det kjem til prostitusjon skjer det spanande ting i EU. I februar i år vedtok eit fleirtall i parlamentet den nordiske modellen.

Det vert spanande å følgje den vidare utviklinga i europeisk prostitusjonspolitikk. Det er allereie eit utstrakt samarbeid på europeisk plan gjennom Europarådet og deira konvensjon mot menneskehandel.

NY BOK:

EU-kritikk fra innsiden

Etter tretten år som eurokrat fikk danske Ulrik Solberg nok. I en polemisk bok gir han EU stryk ut fra unionens erklærte målsetninger.

«The unfolding EU tragicomedy» er undertittelen danske Ulrik Solberg har gitt sin nylig utgitte e-bok, som er et slags vitnemål for unionen. Solberg har arbeidet for et EU-byrå i Lisboa i tretten år, og fremfører en sterk kritikk fra innsiden. Han kritiserer særlig EU for å være lukket, ansvarsfraskrivende og styrt som et «høvdingvelde». Velkjente Nigel Farage varter opp med et annet blomstrende bilde i forordet: EU-maskineriet er som middelalderens tempelriddere, forblindet av å beskytte sitt hellige regelverk.

Mislykket prosjekt

Solberg måler EU opp mot unionens erklærte målsetninger, og finner at EU på nær sagt alle områder er et mislykket prosjekt. Han tar for seg pengeunionen og den såkalte stabilitetspakten som i stedet ga ustabilitet. Han skriver om et EU-budsjett som har est ut, pengebruk uten kontroll og svindel. Landbrukspolitikken, energi, det indre

ULRIK SOLBERG

The EU merry-go-down: The unfolding EU tragicomedy
E-bok på eget forlag, 2014
129 sider. Engelsk tekst

AV MORTEN HARPER

morten.harper@neitileu.no

markedet og utenrikspolitikken er også viet egne kapitler. Og han skriver om byråkratisering og overregulering, og legger frem statistikk som viser at antallet EU-reguleringer nesten er fordoblet siden år 2000 – stikk i strid med Barroso-kommisjonens lovnader om forenklinger.

Boken sammenstiller statistikk på snedig vis. Et diagram viser at arbeidsløsheten har vokst i takt med det stigende EU-budsjettet. Som Solberg selv påpeker, er den eventuelle årsaksammenhengen usikker, men empirien gir i alle fall ikke grunnlag for å hevde at økte EU-midler skaper sysselsetting og vekst. EU-budsjettet er rundt 130 milliarder euro årlig.

EU à la carte

Den mest interessante tabellen er i et kapittel om «EU à la carte». Både i debatten om britisk utmeldelse og her hjemme om alternativer til EØS, får vi rett som det er høre at EU ikke aksepterer ulike typer samarbeid. Solberg påviser at det er tvert om: I EU er det i praksis flere ulike ordninger for medlemslandene, og det er langt mer enn at Storbritannia, Sverige og Danmark ikke har euro. Kroatia, Spania og Italia har for eksempel ikke EU-patent (som i seg selv er en avtale formelt utenfor EU-systemet). Tsjekkia, Polen og Storbritannia er unntatt fra chartret for grunnleggende rettigheter. Irland og Storbritannia er utenfor Schengen.

The EU merry-go-down er engasjert skrevet. Solberg tok jobb i EU-systemet med tro på unionsprosjektet. Lenge før han sluttet hadde han mistet den gløden, og han beskriver sin kritikk av EU som et forsvar for Europa. Bokens anbefaling er at medlemsland går ut av EU og inn i EFTA. Frihandelsorganisasjonen, med blant annet Norge, har har et årlig budsjett på 23 millioner euro. Solberg har regnet seg frem til at det er hva EU bruker på under én og en halv time.

VARME ORD & STIKK I SIDA

Standpunkt vil i dette nummeret dele ut Varmer ord og Stikk i sida til:

Varmer ord

Til de **70 prosent av folket** (her ved tre av dem) som måned etter måned, år etter år, gjør det klart for elitene her til lands at noen innlemmelse i Europaunionen er uaktuelt. Takk for støtten til et sjølstendig Norge. I april neste år har det vært nei-flertall 10 år sammenhengende.

Stikk i sida

Linda Hofstad Helleland, Høyre. Stortinget har en leder av transportkomiteen som helst vil overgå EU i togprivatisering. Hun vil konkurranseutsette indrefiletet av norske togstrekningene innen 2016, slik at ikke «ketchupen kan komme inn i flasken igjen» hvis de rød-grønne skulle vinne valget i 2017. EU har en frist på 2019. Mer katolsk enn paven?

TIPS OSS!

Standpunkt-redaksjonen blir alltid glad for tips fra leserne. E-post: standpunkt@neitileu.no | SMS: Send NTEU tips [ditt tips] til 2030

Standpunkt

Ansvarlig redaktør: Heming Olausen

Redaktør:

Sindre Humberset

Layout:

Eivind Formoe og Sindre Humberset

Redaksjon:

Hildegunn Gjengedal og Dag Seierstad.

Opplag:

25 000

Redaksjonen avsluttet:

23.9.2014.

Medlemskap i Nei til EU koster 350,- kroner pr. år, og kan betales inn til kontonummer 7874 05 01517.

Trykkansvarlig:

Datarykk

Annonser og istikk:

Ta kontakt for pris og informasjon. Budskapet i annonser og istikk står for annonsørens regning og trenger ikke være sammenfallende med Nei til EUs syn.

Post- og adresse:

Storgata 32,
0184 Oslo
Kontakt oss:
standpunkt@neitileu.no
Telefon:
22 17 90 20

Topp 5

Fem problematiske EU- og EØS-saker.

1. Overnasjonalt finanstilsyn

Skal Norge slutte seg til EUs overnasjonale finanstilsyn og avgi suverenitet til et EU-organ som kan overstyre våre nasjonale tilsynsmyndigheter?

2. Energiunion

EU ønsker, ikke minst på bakgrunn av Ukraina-krise, en energipolitisk union. EU/EØS-minister Helgesen advarer mot utviklinga. Han argumenterer for at markedsmekanismene skal operere fritt, og mot en politisering av energipolitikken. [Uendret]

3. Utenrikspolitikk

I lys av den internasjonale situasjon har Norge i stadig større grad inn- og underordna seg EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk. Mange uroer seg over den kald-krigs-retorikken som nå finnes fram igjen. [Ny]

4. Arbeids-giveravgiften

Differensiert arbeidsgiveravgift er et viktig og treffsikkert virkemiddel for å sikre næringer og arbeidsplasser i distrikts-Norge. EU har nå bestemt at flere næringer ikke lenger kan inngå i ordninga, men må betale full avgift på 14,1%. For nord-norsk næringsliv spesielt vil dette kunne ha katastrofale konsekvenser. [Ned fra 3.]

5. Fritt «valg» av helsetjenester

Helseminister Høie avviser alle innvendinger mot «fri flyt av helsetjenester». Styling av budsjett og nasjonal prioritering er ikke lenger en agenda. Hensynet til smittevern og antibiotikaresistens skal underordnes «brukerens frie behandlingsvalg». [Ny]

Neste Standpunkt

Frist for innlegg og andre innsendte bidrag til nummer 1-2015 er **3. desember 2014**.

STOLT FORFATTAR OG FORLAGSREDAKTØR:

Jubileumsboka er snart klar!

I november kjem jubileumsboka frå trykkeriet.

– No blir det endeleg bok, fortel Ellen Skjold Kvåle. Ho er redaktør for boka på Det Norske Samlaget og forklarar at det har vore ein lang veg frå ide til ferdig produkt.

– Dette er eit stort bestillingsprosjekt, både for forlaget og for Nei til EU. Det er mange interessentar i boka og ein stor jobb for forlaget og for organisasjonen.

Langt bokprosjekt

Prosjektet med å skriva eit historieverk om EU-kampen frå 1960-talet til i dag, men med vekt på 1994, har hatt ein lang veg. Prosjektet vart sett i gang i 2008 av tidlegare generalsekretær Jostein Lindland, og involverte at Norsk Landbrukssamvirke gjekk inn og kjøpte eit stort opplag av boka, og at fylkeslaga i Nei til EU også forplikta seg til det same. Totalopplaget på boka er stort, heile 20.000 eksemplar, noko som er spesielt for ei slik type bok.

– Eg vil absolutt tilrå at alle kjøper boka i julegaver, dette blir ei veldig fin bok, seier ein engasjert forlagsredaktør Kvåle.

I prosessen med boka har Nei til EU hatt ein bokkomité og vi har hatt ei aktiv biletegruppe som har samla inn bilete frå EU-kampen. Biletegruppa, under leiing av Kristine Mollø-Christensen, har no over 2000 bilete digitalt i tillegg til dei som finst hos Nei til EU sentralt.

– Truleg finst det fleire bilete der ute, og eit håp eg har med boka er at dette gode arbeidet med bilete kan halda fram. Eit bilete fortel så mykje! seier Dag Seierstad.

Enormt omfang

– Det å skriva jubileumsboka har vore ei overveldande oppleving, fortel Dag Seierstad.

– Det er jo nesten voldsamt det vi har vore med på, det skjedde så utruleg mykje i og rundt Nei til EU. I boka blir berre ein liten flik av det omfanget presentert, seier Seierstad som også legg

Folket sa nei

Norsk EU-motstand frå 1961 til i dag. Av Dag Seierstad Samlaget ca. 320 sider Kr 349,- November 2014

Forfatter

Dag Seierstad

Forlagsredaktør

Ellen Skjold Kvåle

AV EVA MARIE MATHISEN

eva.marie.mathisen@neitileu.no

til at han nesten har litt dårleg samvit for at han ikkje fekk presentert alt som har skjedd i nei-rørsla.

– Det er mange som har sendt inn historier til meg som er spanande og gode, men som vi diverre ikkje har fått plass til. Sidetalet og talet på illustrasjonar var i utgangspunktet gitt, så det blir berre 180 sider tekst over 50 år.

– Det som har overraska meg mest med å skriva boka, har vore omfanget av alle aktivitetane. Det som skjedde, politisk, visste eg, dei politiske utfordringane og vegvala. Men eg fekk ikkje med meg alle dei tallause initiativa og omfanget av det.

– Innholdsmessig vart eg overraska over kor mykje som skjedde på 1960-talet og kor viktig det var for det som skjedde seinare. Dette var eg ikkje klar over, fortel Seierstad.

Framtidsretta

– Det er ei svært interessant forteljing om organisasjonsbygging, fortel Kvåle.

– Eg vart forundra over kor framtidretta Nei til EU var, til dømes for å spreia materiell så tok de i bruk internett lenge før nokon andre. Dette gjorde at organisasjonen kunne ha materiell klart i kvar ei lita grend svært kort tid etter at det vart produsert i Oslo. Likevel vart Nei til EU skulda for å ha nisselue på og å vera bakstreversk.

– Håpet mitt er at boka kan stimulera til at fleire lokallag og fylkeslag tar pennen fatt og skriv sine eigen historier ned. Alle treng ikkje å gje ut si eiga historiebok, men det kan spreiest på nettet eller i medlemsblad. Det kan vera viktig at vi skriv for framtida, slik at vi lærer om kva som har fungert og ikkje, seier Dag Seierstad, som avsluttar med ei oppmoding om å levera inn det lokale materialet inn på lokale arkiv slik at fleire kan få gleder av å bruka det i framtida.

Boka har ein høg illustrasjonsgrad, og dette har vore viktig for nei til EU frå byrjinga av oppstarten av prosjektet. Dette blir ei praktbok vi håpar vil liggja under mange sine juletre i år!